

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

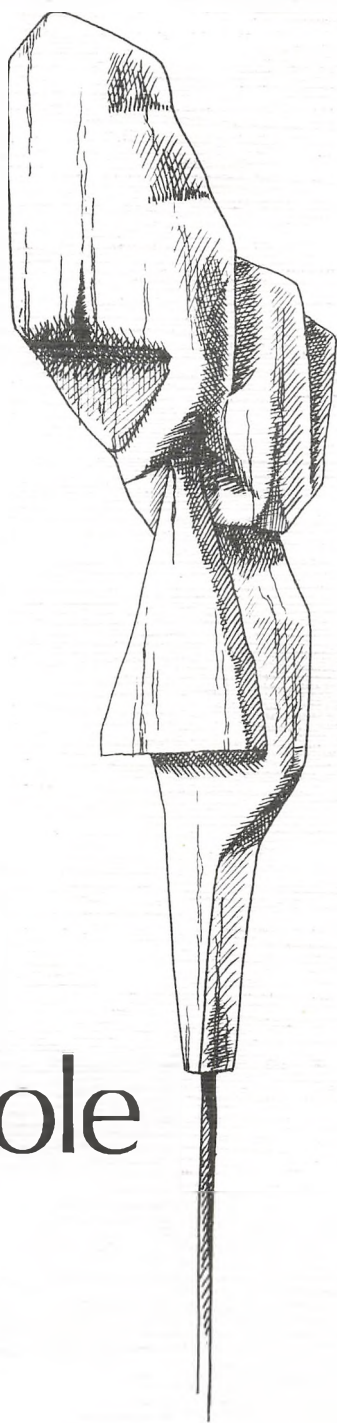
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Vandel
Ungdomsskole
1988

Gave fra Ole Bugge Sørensen, 2000

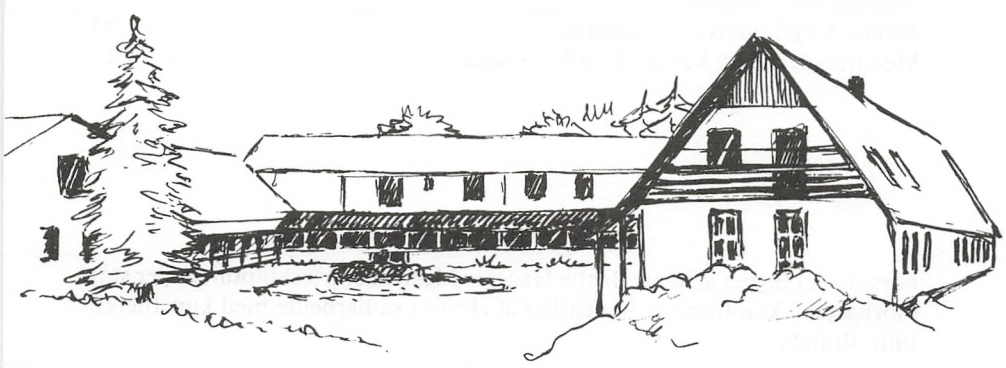
DANSK SKOLEMUSEUM

Rådhusstræde 6

DK-1466 København K

Forsatt

Vandel Ungdomsskole 1988

Indhold

Forord	3
Vandel Ungdomsskole på vej ind i 90'erne - <i>Svend Budde</i>	4
Tanker ved Vandel Ungdomsskoles 40-års jubilæum - <i>Thorkild Puggaard</i>	10
En hilsen fra kontoret til skolens 40-års jubilæum - <i>Tove Petersen</i>	13
Tanker omkring den første skoledag her - <i>Astrid Kristensen</i>	15
Om fællesfag - <i>Bodil Budde</i>	19
Historie - et fag, en oplevelse! - <i>Lars Houbak</i>	21
Gymnastik på Vandel Ungdomsskole - <i>Lars Houbak og Ninna Rasmussen</i>	23
Musik på Vandel Ungdomsskole fra 1983 til i dag - <i>Edith Vindelev og Palle Fogh</i>	26
Friluftaktiviteter - et fag på Vandel Ungdomsskole - <i>Steffen Pedersen</i>	31
Om EDB på Vandel Ungdomsskole - <i>Finn Wilkens</i>	35
Værkstederne - <i>Hans Rasmussen, Marie Iskov og Anne Merete Olsen</i>	37
Min nye trøje	41
»Friheden forpligter« - <i>Edith Vindelev og Pelle Fogh</i>	42
Brev - <i>Anja Egedius Sørensen</i>	44
Brev - <i>Marianne Friis Hansen</i>	45
Vandel Ungdomsskoles undervisningsplan 1988	46
Typisk ugeplan	47
Årsplan	48
Elevernes ugentlige min./max. timetal	48
Kostskolearbejdets tilrettelæggelse	49
Elever på skolen de sidste ti weekends	50
Skolens formålsparagraf	51
Skolens elevgruppe	52
Oversigt over fagtilbud	52
Vandel Ungdomsskoles bygninger	53
Medarbejderne på Vandel Ungdomsskole	57

Forsiden er tegnet af lærer Birthe Hansen. Motivet er træskulpturen, der står i forhaven. Skulpturen er fremstillet af elever i samarbejde med kunstneren Finn Brandstrup.

Forord

Vandel Ungdomsskole fylder 40 år d. 5. november 1988, så dette skrift må gerne kaldes et jubilæumsskrift. Det vil da også udkomme i forbindelse med jubilæumsfestlighederne og rummer artikler, der markerer de fire årtier.

Men ellers er det tænkt som forlængelse af det årsskrift, der udkom i 1983, en opsummering af de forgangne fem år, en perspektivering, der strækker over mere end et enkelt elevhold samt nogle tilkendegivelser om de overordnede holdninger, der driver vores arbejde på skolen.

Andre skoler udgiver et årsskrift, hvert år til jul, og sender så øvrige meddelelser ud i brevform.

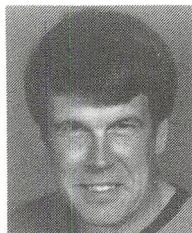
Vi har valgt en anden model for vores kontakt med skolekreds, gamle elever og forældre. Ca. 8 gange i løbet af et skoleår udsender vi et månedsblad, typisk på 24-36 sider. Det giver en god og fyldig orientering om det daglige arbejde, og vil ofte være et godt udgangspunkt for samtale forældre og elever imellem, mens eleverne er her hos os.

Som supplement til månedsbladet udarbejdes der så hvert femte år et årsskrift/jubilæumsskrift, som trækker de store linier op.

Redaktionen: Svend Budde og Lars Houbak

Vandel Ungdomsskole på vej ind i 90'erne.

Af Svend Budde

Tilbageblik

Ja, så er det tid at gøre status igen. For 5 år siden skrev jeg, at indledningen til 80'erne også på Vandel Ungdomsskole måtte blive en besindelsens tid ovenpå et ungdomsoprør og mange år med voldsom vækst – materielt, men ikke i livsværdier. Besindelsen på Vandel Ungdomsskole kunne for 5 år siden ses på flere områder:

Skolekredsen vedtog i 1983 en af Astrid formuleret målsætning, der genplacerede skolen som en holdningsskole, en grundtvigsk efterskole, der bygger på vor kristne og folkelige kulturarv.

Bodil kunne i en artikel berette, at fortælle- og sangtimer forlængst igen var blevet fællesoplevelser, for alle elever på skolen.

Andre artikler pegede på den udvikling, vi var i fuld gang med. Teater og musik aktiviteterne var i stor fremgang. Vore nye musiklærere Edith og Palle var lige trådt ind ad døren og det skulle vise sig, at de sammen med andre lærerkræfter, i de efterhånden bedre rammer, kunne forøge interessen for musik/teater eller musicals.

Fra værkstederne kunne Dagny, Hans og Marie berette om stor aktivitet, der også efterhånden udviklede sig til flere og flere åbne værksteder. I dag kan jeg således på værkstedstavlen opregne følgende åbne værksteder til afbenyttelse også i fritiden: Idrætshal, musik-, foto-, tekstil-, cykel-, metal-, og træsløjdværksteder, gymnastiksalen, formningslokalet, klaver-øverum, samt dart- og edb-klubber.

Emneuger med kunstnere som gæstelærere var i 1983 noget ret nyt, men det skulle vise sig at blive en aktivitet af stor betydning for udviklingen i mange af vore kreative fag. I dette efterår skal vi til at planlægge en emneuge, der ligger i begyndelsen af 1989. Det bliver den ottende emneuge i træk, en hvert år siden 1982.

Vandel Ungdomsskole idag

Efterskoleforeningen udgiver med mellemrum en »Efterskolebog« her har vi

mulighed for ganske kort at fortælle, hvad det er for et skoletilbud vi giver. Her præsenterer vi os på følgende vis:

Vandel Ungsomsskole er en grundtvigsk skole og som sådan søger vi at hjælpe den enkelte til at finde kvalitetene i tilværelsen. Dette søges opnået ved, at vi byder på en blanding af de bedste af den frie skoles traditioner (bl.a. fortælle- og sangtimer) sammen med nyere undervisnings- og samværsformer.

Det fællesskab, som skolen ønsker at være rammen om, er et forpligtende fællesskab, hvor den enkelte indgår i en helhed, der bygger på gensidig tillid og accept.

Med vort fagtilbud ønsker vi ikke at placere os som en skole med et speciale, men lægger vægt på, at de kreative fag har gode udfoldelsesmuligheder.

Om fritiden siger vi, at vi lægger vægt på, at eleverne i vid udstrækning er medbestemmende og hermed medansvarlige for at fritiden får et positivt fællesskabsfremmende indhold.

Ovennævnte kortfattede karakteristik er selvfølgelig ikke tilstrækkelig, hvis man entydigt skal kunne sige: Dette er Vandel Ungdomsskole.

Jeg vil i det følgende prøve at tilføje nogle bemærkninger, som sammenlagt med ovenstående skulle pege mere præcist på, hvem vi er:

Skolekredsen tæller ca. 80 medlemmer. Hovedsagelig lokale venner af skolen. En interesseret skolekreds, der ikke i skolens 40-årige historie har været udsat for alvorlige ideologiske kriser eller kupforsøg, og derfor en skolekreds, der ikke har fundet det nødvendigt at blande sig i bestyrelsens dispositioner.

Bestyrelsen, der tæller 5 medlemmer, har på tilsvarende måde kun sjældent grebet ind i forstanderens ledelse af skolen. Og i de 10 år jeg har haft kendskab til skolen, har forstanderen altid ladet lærerrådets indstilling være gældende i samtlige spørgsmål vedrørende læreransættelser, planlægning af skoleåret, køb af undervisningsmidler, indretning af undervisningslokaler mv.

Lærerstaben består af 15 fuldtidsbeskæftigede lærere, der alle bor i skolens 11 lærerboliger. Det er en overordentlig væsentlig del af karakteristikken af vores skole, at vi alle bor her og derfor deltager i skolelivet langt ud over den tid, vi kan kalde for alm. arbejdstid. F.eks. deltager 130-140 personer i vore daglige måltider, skønt elevtallet i den sammenhæng kun er 106. Selv »efter-skole-frotrolig« gæster undrer sig ofte over, at lærerværelset f.eks. om aftenen vrimler med mange lærere, der ikke er på vagt.

Som det måske vil fremgå af artiklen »Vandel Ungsomsskoles undervisningsplan - 1988« Giver vi et stort og alsidigt fagtilbud, hvor holdstørrelserne

engang imellem er meget små. Dette lader sig kun gøre, fordi vi i lærerrådet har et godt og sundt princip, når vi lægger skema: Vort overordnede princip ved skemalægningen er, at vi giver eleverne et godt tilbud. Den enkelte lærers skema kommer i anden række og først, når det ideelle skema er opstillet fordeles reduktionstimerne. Jeg har på fornemmelsen, at man mange andre steder starter med at fordele reduktionstimerne og først derefter se på hvilket indhold, man kan give sin skole.

Jeg synes, at vi ret godt lever op til den enkle målsætning, at vi laver en skole, der er så god, at vi selv ville vælge den til vore egne børn, hvis ikke vi selv var ansat her.

Kun en lille hage er der måske ved denne enkle målsætning, nemlig, at vi kommer til at lave en skole for lærer-børn. Det er noget vi må være opmærksomme overfor, idet vi jo selvfølgelig ønsker, at et bredt udsnit af den danske ungdom finder vej til vores skole.

Ja, så er vi kommet til eleverne - sidst men ikke mindst - det er jo dem det hele drejer sig om. Det er det enkelte elevhold, der sætter sit særlige præg på den aktuelle skole, men det er nu engang de fornævnte grupper, der sætter rammerne.

Skønt vi har fællesmøde og husgruppemøder, vil jeg påstå, at elevernes væsentligst indflydelse på skolens rammer ligge i samtalen og det nære forhold, der er mellem elever og lærere. Vi har idag et stabilt og godt elevklientel, der i store træk kan deles i tre ligestore grupper inden de møder på skolen: Fortsættereleverne. Dem vi på en eller anden måde kender i forvejen (søskende, børn fra kolleger på andre skoler). Nye ansigter, der dog alle har været til en personlig rundvisning og samtale inden de har truffet deres valg.

På vej ind i 90erne

De holdningsmæssige mål jeg beskrev i 1983, har vi jo stort set nået. Besindelsen er blevet til en afklarethed. Dermed skal ikke forstås, at vi nu er færdige, og skolen bliver statisk, tværtimod ligger der i det grundtvigske at vi skal stræbe imod:

Et jævnt og muntert, virksomt liv på jord
som det jeg ville ej med kongers bytte,
opklaret gang i ædle fædres spor,
med lige værdighed i borg og hytte,
med øjet som det skabtes, himmelvendt,
lysvågent for alt skønt og stort hernede,
men med de dybe længsler velbekendt,
kun fyldestgjort af glans fra evigheden.
Et sådant liv jeg ønsked al min æt
og pønsed på med flid at forberede,...

Vi skal leve dette liv og glæde os over den gave, det er, at vi jævnt, uanset rang, må opleve kærligheden, der aldrig skal forgå, men hjælpe os til klart ham at begribe, der evig er i live, som kærligheden selv.

Dette jævne liv skal selvfølgelig være muntert og »oplysningen være skal vor lyst«, oplysningen om livet - med folkerøst.

Ja, et jævnt og muntert liv er vel det vi bedst klarer her på skolen; men hvad med det virksomme? Det er her, jeg tror vi skal sætte alvorligt ind i de kommende år. Ikke forstået på den måde, at jeg klager over manglende aktivitet her på skolen - slet ikke.

Med det virksomme liv forstår jeg, at vi må gøre noget ved tingene udenfor vore rammer, noget der rækker langt ud over selve det jævne og muntre ophold her på skolen.

Her tænker jeg på nødvendigheden af at være virksomme i forhold til samfundets store opgaver, f.eks. miljøproblemerne.

Jeg mener ikke, at vi skal uddanne miljøaktivister, men at vi skal leve på en anden og andagtsfuld måde i forhold til naturen.

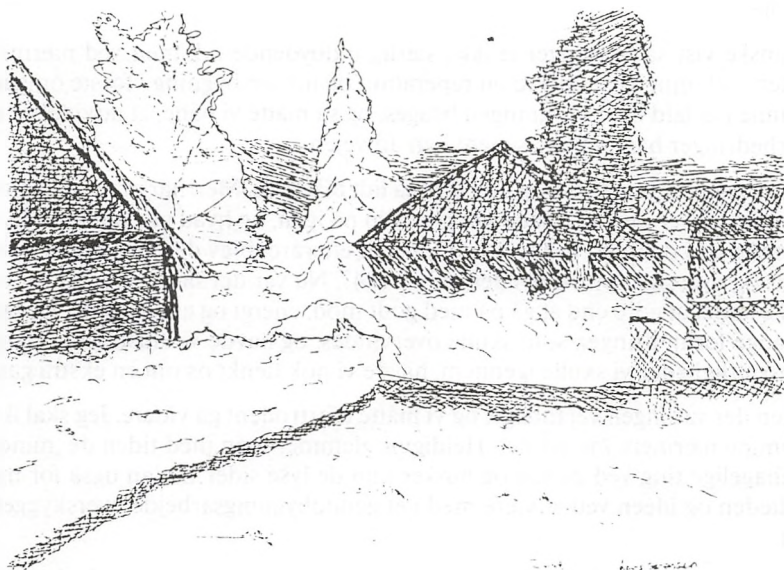

Vi har fjernet denne kedel - og dermed forbedret luften.

I slutningen af sidste århundrede gik man ud fra højskolerne og lavede andelsforetagender og folkelige foreninger i massevis. Det var løsningen dengang.

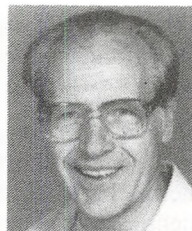
I dag er der behov for kreative fællesskabsfremmende kræfter, der istedet for gold protest overfor politikerne, selv vil arbejde med løsningen af problemerne. Både i forholdet mellem menneske og naturen, og også i forholdet menneske til menneske.

Altså: Et jævnt og muntret, virksomt liv på jord ...
... kun fyldestgjort af glans fra evigheden.

Tanker ved Vandel Ungdomsskoles 40-års jubilæum

Af Thorkild Puggaard

Ved en sådan lejlighed er det naturligt at lade tankerne gå tilbage og ligesom sammenligne fortid og nutid og ikke mindst dvæle ved minderne omkring skolens start og de nærmeste år derefter.

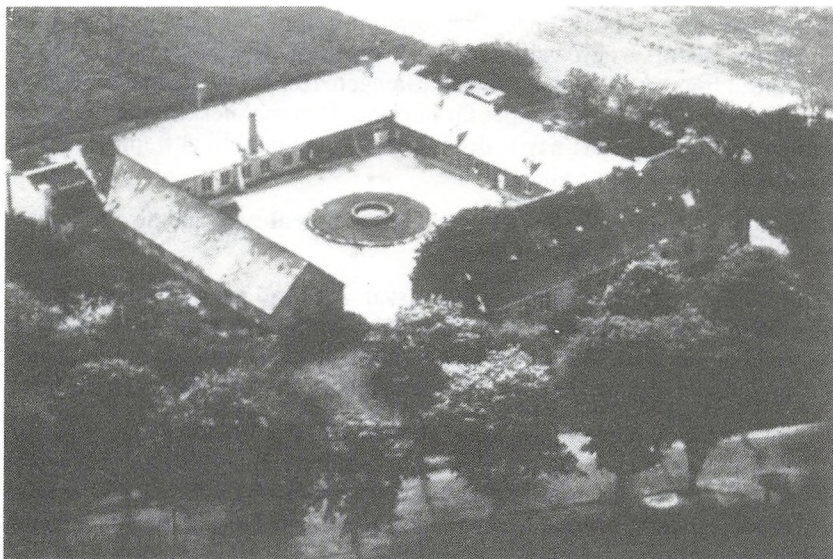
Jeg husker endnu tydeligt, da Astrid og jeg i sommeren 1947 futede rundt på motorcykel i Vandel by, som for en stor del lå øde hen i ruiner - efterladt som den var af den tyske besættelsesmagt. Vi kiggede efter bygninger, som kunne være egnede til start af en ungdomsskole, og vi fandt det sted, hvor der nu er skole.

Ganske vist så bygningerne ikke særlig indbydende ud, men ved nærmere eftersyn kunne vi se, at ved en reparation og lidt ombygning i første omgang kunne i al fald hovedbygningen bruges, og så måtte vi håbe, at udvidelser og forbedringer blev mulige senere hen ad vejen.

Vi var unge, idealistiske og nok ikke så lidt blåøjede. Men har man i den alder fået en ide, er den ikke sådan at give slip på igen, og hvad gør man så? Ja, vi sprang ud i det med begge ben. I løbet af efteråret blev der forhandlet købspris og overtagelsen skete i december 1947. Nu var det så alvor, og så var der ikke andet at gøre end at gå på med godt mod, energi og entusiasme. Der var mange forhindringer, som skulle overvindes, og havde vi vidst, hvor mange besværligheder vi skulle igennem, havde vi nok tænkt os om en ekstra gang.

Men der var ingen vej tilbage, og vi måtte ufortrødent gå videre. Jeg skal ikke komme nærmere ind på det. Heldigvis glemmer man med tiden de mindre behagelige ting ved en sag og husker kun de lyse sider. Sådan også for mig. Glæden og ideen ved at være med i et genopbygningsarbejde overskyggede alt.

Danmark lå efter krigen i ruiner - ikke blot materielt, men også åndeligt og kulturelt. Der var meget, der skulle bygges op og heles - ikke mindst på egnen her, som i særlig grad havde lidt under besættelsen. Der var under krigen ligesom sket en forræelse af det menneskelige sind, noget man ikke havde

Vandel Ungdomsskole 1948.

kendt før. Det enkelte menneske og dets værd var trådt under føde. Forbud, love og forordninger blev trukket ned over hovedet på os, uden at vi kunne gøre noget. De demokratiske funktioner var sat ud af kraft.

De uhyggelige likvideringer var noget af hverdagen, som man kunne læse om i aviserne. Man turde ikke tale frit af angst for, at de forkerte mennesker skulle høre, hvad man havde sagt. Men nu da krigen var forbi skulle tilliden til demokratiet, til hinanden og til fællesskabet genoprettes. Og det skulle vi med vor skole være med til. »Danmarks ungdom, Danmarks fremtid« blev vort motto. Det betød noget, hvordan de unge blev opdraget.

Krigen var forbi og vi stillede store forventninger til fremtiden, og den første tid blev da også opmuntrende og dejlig med en hel del møder og sammenkomster med egnens befolkning. Ungdomsforeningen holdt mange møder og fester på skolen sammen med eleverne, og vi havde mange gode oplevelser i forbindelse hermed.

Efter de første års trange økonomiske kår stabiliseredes skolens eksistens i de kommende år - takket være mange gode menneskers hjælpsomhed. Vi kunne begynde at planlægge en udvidelse af skolens rammer, og i de følgende år skete der ombygninger og nybygninger i en jævn strøm, som accelererede med tiden. Vi følte, at det bar den rigtige vej - i al fald økonomisk. Alt gik næsten for let, og det gjalt landet som helhed. Men samtidig kom der

blandt folk - især blandt unge - ligesom andre toner - en anden mentalitet end den vi fra første færd var opdraget i i vort hjem, og som vi i skolens første år søgte at fremme. Man havde nu ikke længere respekt for de materielle ting og goder, som vi havde kæmpet for at opnå. Den menneskelige opbygning, som vi ved skolens start havde drømt om at være med til at fremme, led en alvorlig krakelering i de glade 60'ere.

En gruppe af mennesker så det som sit mål at nedbryde alle de gamle normer. Intet var helligt, - alt var tilladt.

Det blev en misforstået frihed uden ansvar. Alt hvad der kom let gik let. Vi blev et forbrugersamfund - et »smid væk«-samfund, og det belv svært at opdrage de unge til at skelne imellem, hvad der var »dit« og »mit«. Pengestrømmen var rigelig, og der blev let adgang til rusmidler af alle arter.

For os der havde med unge at gøre, blev det en svær tid, fordi alle disse ting også smittede af på vore elever. Flere gange stod vi i situationer, der var svære at tackle. Men skulle vi holde skolens etiske mål i hævd, måtte vi enkelte gange gribe til drastiske midler og sende elever hjem. Det var meget ubehageligt, men det var nødvendigt.

Hele denne strømning kulminerede ligesom sidst i 60'erne og først i 70'erne og er efterhånden vendt til noget positivt. Man har ligesom førhen forståelse for, at vi har en kulturarv, som har sin rod i vor forhistorie, som et kristent folk. Historien er igen kommet mere til sin ret i undervisningen.

Jeg er glad for at kunne sige at denne linie understøttes og udvikles på Vandel Ungdomsskole. -Uden at forklejne nogen kan jeg roligt sige, at vi ikke kunne have fået bedre efterfølgere end Svend og Bodil Budde. De har forstået at trække linierne op for det skolen står for: en grundtvigsk, kristen og folkelig skole med de bedste traditioner fra den frie skole. De har allerede indskrevet sig i historien, som nogen der har haft den største betydning for det, skolen står for idag. Sammen med en dygtig medarbejderstab såvel ude som inde står skolen godt rustet for fremtiden.

Vi gamle er yderst taknemmelige for, at den linie skolen blev grundlagt på, nu bliver ført videre på bedste måde.

De ydre rammer er ligeledes ikke mindst i de sidste år i form af nybyggeri, ombygning og istandsættelse blevet forbedret ganske betydeligt, så skolen nu kan fremstå som en tidssvarende skole med de bedste faciliteter, som vi kan byde de unge velkommen til. Og det er ikke mindst Svends fortjeneste, at det er blevet finansieret på en sådan måde at skolens økonomiske fundament er i bedste orden, så vi kan se fremtiden i møde med roligt sind.

Jeg vil hermed ønske held og lykke i fremtiden for skolen og for alle ansatte i skolens tjeneste.

En hilsen fra kontoret til skolens 40-års jubilæum

Af Tove Petersen

Året 1948 var et begivenhedsrigt år for mig. Min mand Herluf begyndte som selvstændig maler i Vandel den 1. maj - i oktober blev vi gift - og den 5. november blev Vandel Ungsomsskole indviet - jeg husker det meget tydeligt.

Jeg kendte ikke ret meget til ungdoms- og efterskoler; men vi fik hurtigt vores gang på skolen, hvor vi altid følte os velkommen. Vi blev også klar over, at hvis ikke Astrid og Thorkild havde været i besiddelse af idealisme og gå-på-mod, ville det ikke være gået så godt.

Al begyndelse er svær, og der var ikke mange elever de første år; men det kom der.

Skolen blev også hurtigt et sted, hvor man samledes til foredrag m.v., og der blev spillet komedie af lokale kræfter - dejlige år.

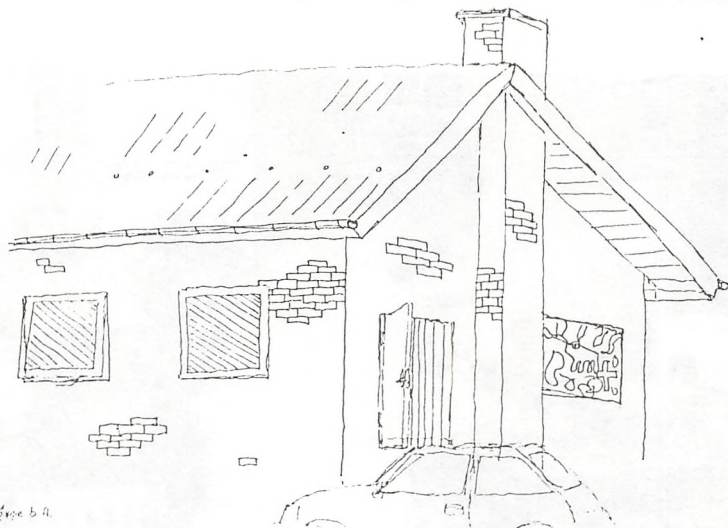

I mange år spillede jeg til sommerpigernes gymnastik, som Dagny ledede, og hvor vi bl.a. i 1965 havde en pragtfuld tur til Rendsburg, hvor holdet repræsenterede Danmark med en flot opvisning - en begivenhedsrig tur på fire dage.

Efterhånden som skolen blev større, syntes Thorkild, der blev for meget kontorarbejde, og ansatte mig på kontoret den 1. januar 1967, så jeg har været her i 21 år, og jeg har altid været glad for mit arbejde.

Den 1. januar 1982 overtog Bodil og Svend Budde ledelsen af skolen - og det gør de godt. Der er en god ånd på skolen, og det er stadigvæk en grundtvigsk skole, hvor forældrene trygt kan sende deres børn, og hvor de unge er glade for at være - det ser vi mange beviser på.

I anledning af skolens 40 års jubilæum ønsker vi skolen til lykke og håber, den også i fremtiden må være et sted, hvor unge henter kundskab og styrke til at klare sig fremover.

Tanker omkring den første skoledag her

Af Astrid Kristensen

Den 5. november 1948, for 40 år siden begyndte i al beskedenhed det, der i dag ses og kendes som Vandel Ungdomsskole, og hvor der gennem de 40 år har været mange hundrede unge, der har haft et ungdomsskoleophold, som de fleste nok tænker tilbage på med glæde.

For nogle få dage siden mødte jeg en ældre dame, som jeg nok synes at skulle kende. Hun så også nøje på mig og sagde så: »Jo, nu kender jeg dig. Det var din broder og dig, der startede Ungdomsskolen i den gamle forfaldne gård i Vandel. Istandsættelsen af disse bygninger fulgte jeg med interesse. Mens I havde travlt med alt dette, fulgte jeg en dag med jeres far. Vi kiggede både ude og inde og var enige om, at det var en svær opgave, I var gået i gang med. Bare det nu ville gå! I begyndte i det små og under trange kår, og det er sundt. Se, nu hvad resultatet er blevet - se skolen i dag.«

Det var ligesom et pust fra tiden omkring skolens start - og ikke mindst minder om faders tro på, at det, der begyndtes på ville lykkes. Og det er vel også naturligt, at netop nu går tanker tilbage til den tid, da vi skulle åbne skolen for det første elevhold.

Forud var der hektisk travlhed med at blive færdig. Gartneren lagde sidste hånd på værket med haveanlæg, murerne lagde fliser omkring husene, maleren tog det sidste penselstrøg. Køkkenet, med alt hvad dertil hører, skulle være klar med mad og forråd af forskellig art. Elevværelserne skulle være færdige, så de 18 drenge, der skulle være skolens første elevhold, kunne flytte ind. Skolestuen med undervisningsmaterialer, bøger, papir, tavle, kridt og timeplanen var i orden. ja der var hundredevis af ting at ordne og huske, en travlhed uden lige, men færdig blev vi.

Den 5. november var en dag med storm og regn, men det blev alligevel en dag, vi aldrig glemmer. Mange, mange kendte og ukendte, venner, familie samt bekendte og repræsentanter i offentlige og private virksomheder kom for at være med ved åbningshøjtideligheden. Deltagelsen sprængte alle rammer, oversteg alle forventninger. Dagen står i min erindring som en fest uden lige - med flag, blomster, sange og taler - gode ønsker, smukke, og tror jeg, velmente ord, som det var godt at lytte til.

Den 6. november kom så første skoledag. Vi skulle finde hverdagen og rytmen i arbejde og samvær.

Vi samledes til morgenmad: havregrød, brød, ost, marmelade, kaffe m.m.

Det næste punkt var samling i skolestuen, hvor drengene mødte med forventningsfulde ansigter, men vel også en smule skepsis: Hvordan ville dagen gå?

Denne dag begyndte som dagene i mange år fremover med morgensang: en salme fra højskolesangbogen, Fadervor, sommetider Trosbekendelsen, så atter en salme. Den første time af en skoledag var ofte en fortælletime i historie eller litteratur - eller måske et eller andet aktuelt emne. Dog mener jeg at huske, at den allerførste morgen begyndte med samtale om at være på skole, og om omgangsform, når man er flere sammen - samt nogle få regler, der skulle overholdes. Så gennemgik vi timeplanen, som var mere enkel end en timeplan idag. Der var alm. skolefag, tysk, engelsk og religion. Pastor Thisted, Randbøl og Pastor Brus, Billund hjalp os, de underviste i engelsk og kristendomskundskab. Ejnar Hansen, der var tømrer, tog sig af sløjdundervisningen. Disse tre, Thorkild og jeg var de eneste lærere. Den første dag havde vi også prøver i dansk og regning for at få lidt føling med elevernes standpunkt i disse fag. Margrethe Tang stod for madlavning, der var 2 unge piger til at hjælpe i køkkenet og ved servering og rengøring. Vi fik en god, almindelig kost - altid 2 retter mad. Efter middagsfrikvarteret var der kaffe med nybagt kringle eller boller. Resten af eftermiddagen gik med gymnastik - en gåtur for at kende byen og lidt af den nærmeste omegn. Der var lejlighed til at fortælle om tyskernes overtagelse af byen i 43-44, om flyvepladsen m.m.

Aftensmaden bestod af en varm ret og smurt brød med pålæg, te og kærnemælk.

Den første aften har vi nok været sammen med drengene i stuen, hvor vi har snakket og hygget os med aftenkaffe. Der er nok også blevet sunget og læst eller fortalt en historie, før der blev sunget aftensang, og enhver gik til sit værelse. Kl. 10 gik vi rundt og sagde godnat, snakkede lidt, måske var der nogen, der længtes hjem og havde brug for opmuntring.

Det var den første skoledag på Vandel Ungsomsskole - en dag med glæde og forventning, men også med et strejf af bekymring. For evnede vi nu at give drengene noget, der kunne være dem en hjælp til udvikling og modning - og give dem mod og tro på fremtiden, det var jo endnu vigtigere end kundskaberne.

Skolen skulle være en grundtvigsk skole - med stædet i det vi var opdraget i fra vort hjem. Vi ville gennem fortælletimer i historie, litteratur, samfundslære o.l. give eleverne fornemmelse af de værdier, der findes heri, og som kan være med til at give livsvisdom og viden.

Astrid og Thorkild modtager elever.

Det blev til 33 år i skolens tjeneste, år på både godt og ondt.

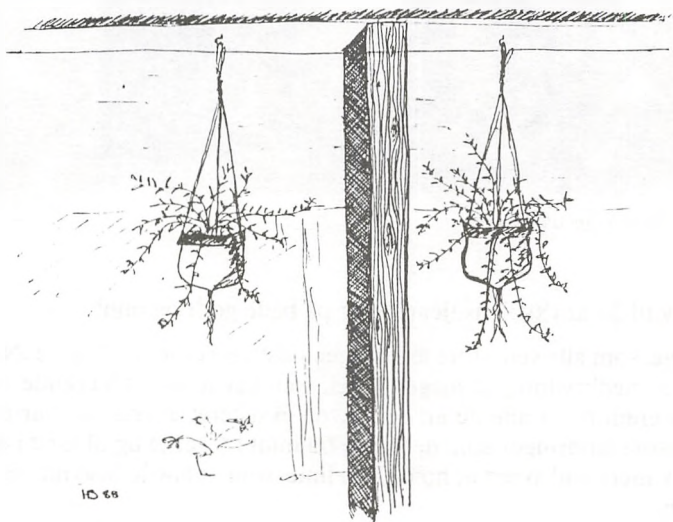
Der skete, som alle ved, store ændringer sidst i 60'erne og 70'erne. Nye værdinormer, nedbrydning af meget af det, som havde været bærende for tidligere generationer. I alle de år, der havde eksisteret efterskoler var der ikke sket så store ændringer, som der skete fra midt i 60'erne og til først i 80'erne. Det blev mere end svært at holde den linie, som vi havde begyndt og fortsat ønskede.

Noget sådant krævede stærke personligheder og en særlig evne til gennem samtale og debat at føre det igennem, man mener er rigtigt. Dog er alt dette igen ved at blive anderledes. Der er kommet en anden ånd og tone ind i kostskolemiljøet, og det er godt.

Det er nu snart 7 år siden, Thorkild holdt op som forstander, jeg var gået på pension et par år forinden og havde kun ganske få timer.

Men vi har været så heldige, at Bodil og Svend Budde, vore efterfølgere, vil føre det arbejde videre, som vi med idealisme begyndte. De har evnet at køre en linie, hvor sang og fortælletime igen er i højsædet, og de forstår at drage lærerne ind i et frugtbart samarbejde om det at drive en skole ud fra det grundsyn, som vi ønskede. Det kan vi ikke være taknemmelige nok for. Vi kan komme og gå på skolen som venner - og være med i skolens liv på en måde, jeg føler som en lykke i mit otium.

Så den første skoledag på Vandel Ungsomsskole blev alligevel begyndelsen til noget godt og frugtbart!

Om fællesfag

Af Bodil Budde

På en efterskole er vi fælles om mange ting. Vi er fælles om at løse en lang række praktiske opgaver. Vi starter dagen i fællesskab, vi spiser alle vore måltider sammen, vi bor sammen, griner sammen, græder sammen, hjælper hinanden med at komme op, gøre rent, falde til ro. Hjælper hinanden med matematik, engelsk, kærestesorger og frisurer. Vi går tur sammen, snakker sammen, kender hinandens familier, søskende, venner og derudover synes vi, at det er vigtigt også at have nogle fag fælles, allesammen. Det er dem vi kalder fællesfag.

Vi har fælles morgensang, vi har fortælle timer. Alle har gymnastik, og står sammen om at lave en gymnastikopvisning, og vi slutter i fællesskab ugen af med at synge sammen efter højskolesangbogen. Vi har fællesmøde en gang om måneden, og endelig har vi som sidste skud på stammen, en ugentlig time, som kaldes fællestime. Alt i alt, synes jeg, temmelig mange ting at være fælles om.

For nogen tid siden indførtes fælles morgensang på vore børns folkeskole. Det havde været borte fra skolen i nogle år, og blev derfor voldsomt diskuteret, da det blev genindført, - det var ikke længere en selvfølge. Diskussionen bølgede frem og tilbage, men efter nogen tid lagde vi mærke til, at det som vore tre børn havde af fællesoplevelser i deres skolehverdag var den fælles morgensang, og det der foregik der. Det var det, de snakkede sammen om, når de kom hjem fra skole.

Jeg tror det er befordrende for samtalen, at vi har nogle fællesoplevelser, nogle ting som alle har oplevet, og som vi derfor alle kan snakke med om.

Og med ordet samtale når vi til noget helt centralt i vores skolevirksomhed, vores familieliv, i det hele taget i det at være menneske blandt andre mennesker. Vi skal i fællesfagene lægge op til denne samtale, vi skal, om jeg så må sige, give et fælles grundlag for samtalen. Give eleverne et sted, hvor de kan »stå og nå«, således at de tør »tage arv og gæld på nakken« og handle.

Det er afgørende vigtigt, at de møder voksne mennesker, som har noget på hjerte. Nogle voksne, som har lyst og mod til, at dele erfaringer, oplevelser, viden og visdom med eleverne, og med hinanden. De store spørgsmål som:

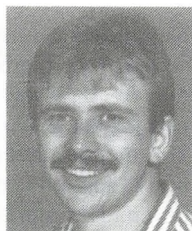
Sangtime i det fri.

»Hvem er jeg? Hvad er min slægts historie? Mit lands historie? Hvad er kristendom? Er jeg kristen? Betyder kunst, poesi, natur noget for mig?« Det er spørgsmål, som det ville være dejligt, om vi formåede at fremkalde. Nu er det naturligvis ikke sådan, at det kun er i fællestimerne, at der foregår væsentlige ting. De gode øjeblikke kan opstå hvorsomhelst og nårsomhelst mennesker mødes i åbenhed og tillid.

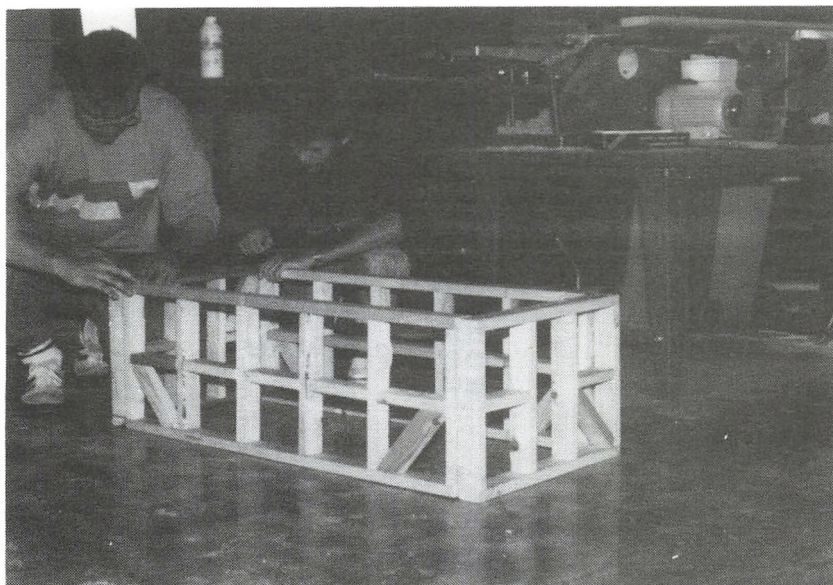
Når vi fortsat mener, at fællesfag er vigtige og bliver prioriteret højt, så er det netop fordi, at vi her skaber en ramme, som er fælles for alle, og som alle derfor også, ud fra deres meget forskellige forudsætninger kan være med i, føle trykthed i, hvile i og blive vågne i. Et fundament hvorfra de kan »sætte af«.

Historie - et fag, en oplevelse!

Af Lars Houbak

»...at vise eleverne de værdier, vi har i vor kristne og folkelige kulturarv« står der i skolens formål. I andre sammenhænge kan man vælge ikke at vedgå arv og gæld, det kan man ikke med kulturarven - den har vi, hvadenten vi vil den eller ej. Det må derfor være rimeligt, at vi skal oplyse eleverne om, hvad det er de arver, og det må være rigtigt at give eleverne en glæde ved den arv, som gør, at de får et ønske om at bevare den og bidrage til den. I den forgangne femårsperiode har der ofte været nævnt udtrykket »rodløse unge« - men i samme periode er interessen for historie, måske især slægtens og nærmiljøets historie blomstret op overalt. Her på skolen har vi forsøgt at lave engageret historieundervisning, med sammenhæng, ved at afsætte alle timer en hel uge, eller alle formiddagstimer en hel uge, til belysning af et historisk emne.

Bygning af bindingsværkshus.

Skolen ligger jo placeret på et historierigt sted. Vi har hærvejen, is-randen, heden, flyvepladsen, Vandel-banen og mange andre spændende ting at opleve - og bruge til historearbejde. Vi har også i skolens vennekreds mange mennesker, som kan bidrage med levende historie. Det benytter vi os af i den kommende historie-uge. Fra morgen til aften skal der arbejdes med »Danmark, dagligliv i perioden 1930-55«, tidligere har vi arbejdet med »Middelalderen i Danmark«, »Fra enevældens ophør til systemskiftet 1901«, »Perioden omkring Stavnsbåndets ophævelse« og »Randbøl sogns tidligste historie«.

I historieuger arbejder vi både praktisk og bogligt, for vel er viden om en historisk periode vigtig, men gennem det praktiske arbejde kan man f.eks. få den erfaring at man i tidligere tider brugte næsten al sin tid og ressourcer på at skaffe føde og klæder, - en erfaring som er vigtig, hvis man ikke skal opfatte dagens letflydende strøm af materielle goder som en selvfølge.

Til sidst, en opfordring til alle forældre der måtte læse dette: Lad dog jeres børn vide, hvor de kommer fra, fortæl dem historie, - jeres egen, jeres forældres. Livet består af en lang række af valg - ofte svære valg. For os alle er det en god ballast at vide, at andre har stået i vanskelige valgsituationer før os - at andre, måske vore forældre - traf nogle beslutninger som ofte var afgørende for en livsbane. Hvis eleverne får viden om dette og forstår at de selv er en del af historien, et led i en slægt, så er meget nået.

Gymnastik på Vandel Ungdomsskole

Af Lars Houbak og Ninna Rasmussen

I 1986 deltog ca. halvdelen af Vandel Ungdomsskoles elever med en gymnastikopvisning ved forårsstævnet i Vingstedcentret. I 1987 var antallet vokset lidt, og fra 1988 blev det obligatorisk for eleverne at deltage i opvisningerne.

Denne udvikling har vist, udadtil, hvordan faget gymnastik har fået fæste på Vandel Ungdomsskole. Det er en ønsket og bevidst udvikling. Vi, der er blevet ansat siden sidste fem-årsskrift, som efterskolelærere i almindelighed og gymnastiklærere i særdeleshed, har fået til opgave: »at skabe interesse for, og glæde ved gymnastik.« Gymnastik er i denne forbindelse væsensforskellig fra idræt, idet gymnastik betegner arbejdet med vilde bevægelser som bliver et mål i sig selv, til forskel fra idrættens »tilfældige« bevægelser, hvor målet er et ydre (bolden over nettet, eller i målet). Dette skal ikke ses som en nedvurdering af de gode oplevelser og den gode fysiske effekt, der følger med udøvelse af idræt, men som en konstatering af at gymnastik er noget andet.

Denne væsensforskel får selvfølgelig indflydelse på det pædagogiske arbejde omkring gymnastikken. I gymnastik og idræt bestræber vi os på at præge elevernes fysiske, psykiske og sociale udvikling i sammenhæng. Men i gymnastikken kan dette arbejde sammenfattes med oplevelser af estetisk art, i begrebet »bevægelsesopdragelse«. F.eks.: et korrekt gennemført spring giver en fysisk oplevelse og kræver et stykke fysisk arbejde, men det giver også en psykisk oplevelse - det fremmer selvopfattelsen at vide, at man behersker sin krop i detaljer, at man kan bruge de rigtige muskler på de rigtige tidspunkter, og endelig kræver det en social indsats, når man hjælper hinanden med modtagning og rettelser. Oplevelsen af estetisk art er den, der knytter tilskueren og udøveren sammen. Det er nydelsen af bevægelsen i harmoni med musikken - overensstemmelse i tempo, tyngde, dynamik og karakter.

For hovedparten af elevernes vedkommende er mødet med gymnastikken mødet med noget nyt. Det er det for øvrigt også med fortælling og i hvert fald for mange også med sang. De er blevet stadig bedre til at møde det nye med

Gymnastik - en gammel tradition er genskabt.

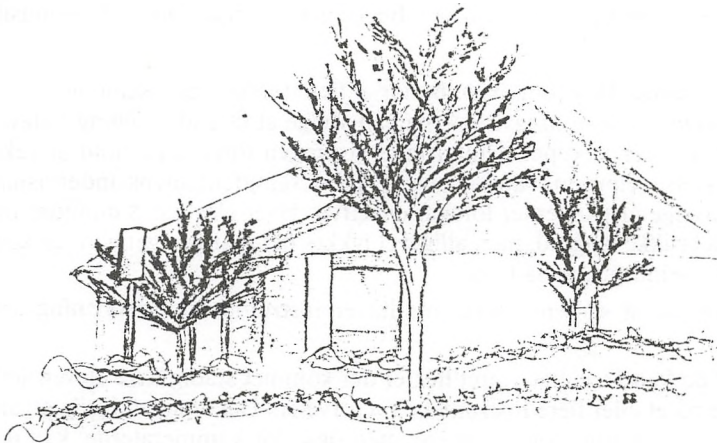
åbent sind, og de får med gymnastikken store oplevelser af både fysiske, psykisk, social og estetik art netop fordi det er noget nyt for dem. På længere sigt vil det imidlertid være de estetiske oplevelser der påvirker mest, samtidig med at det er dem der er vanskeligst at beskrive, sværest at formulere sig om.

Selv om gymnastik i udpræget grad er arbejde med krop, bør der være elementer »af ånd« i det. Hovedløs kropsdyrkelse er lige så farlig som det modsatte. Tendensen har været, at vi har fået indrettet vores arbejdsliv så vi lige så godt kunne nøjes med at sende hovedet på arbejde og lade resten blive hængende i morgenkåben hjemme i klædeskabet. På det seneste er det imidlertid blevet moderne at være i form: »Kondi det er noget vi drikker og Fitness, det er noget vi går til« siger reklamen - det du'r bare ikke, hvis man lægger hovedet på hattehylden i omklædningsrummet og sender kroppen på arbejde - så bliver resultatet det samme - sammenhængen går tabt.

Når man erkender, at gymnastik i sit væsen er forskellig fra idræt, må man også give det forskellige muligheder rent praktisk. Derfor er gymnastik et obligatorisk fællesfag på linie med fortælletime, sangtime, fællestime, morgensang osv. Timerne er på skemaet placeret sammen med fortælletimer, således at halvdelen af eleverne har fortælletime, medens den anden halvdel har gymnastik. Der er to ugentlige timer à 60 minutter. Derudover er der

valgfag som rytmisk gymnastik/jazz, spring, akrobatik og l. del af en gymnastiklederuddannelse. Det sidste har givet os en spændende »åbning« ud mod det omgivende samfund, idet de elever, der har valgt Kursus I (lederuddannelse) leder et hold børn fra området, en sæson igennem og evt. afsluttende med opvisning.

Det praktiske arbejde med gymnastikken har som udgangspunkt, at der ikke er tale om motion, men træning. Motion er vedligehold, træning er udvikling - og med den kropslige udvikling man gennemgår, netop i 14-17 års alderen, er den træningsmæssige påvirkning af stor betydning. Man bliver, hvad man spiser - javist, men man bliver også et produkt af, hvad man gør og især af hvad man *ikke* gør, så derfor: »Livet er ikke en dans på lutter lagkage - det er også gymnastik!«

Musik på Vandel Ungdomsskole fra 1983 til i dag

Af Edith Vindelev og Palle Fogh

Mens disse linier skrives, er Henning Højrup, vores lokale murer, i færd med at mure den tilbygning til hallen færdig, som blandt andet skal rumme et nyt musiklokale. Det bliver en glædens dag, når musikværkstedet kan tages i brug, både for brugerne, og for det nuværende musiklokales naboer: Astrid, Svend og Bodil. Og tænk på den stilhed, der vil sænke sig under hele østfløjen!

Vi har i år fordoblet antallet af musiklærere på skolen. Steffen, som er ny-fast-ansat, har musik som sit ene liniefag fra seminariet. Jan, årspraktikant fra Ollerup, brænder også for musikken. Begge har de spillet i forskellige musikgrupper, før de kom her.

Musik på Vandel Ungdomsskole består af flere forskellige discipliner:

1. *Instrumentalundervisning*: Eleverne kan vælge at få undervisning i klaver, guitar, elbas eller trompet. Guitarundervisningen foregår på hold af vekslende størrelse (elever på samme niveau spiller sammen), mens undervisningen i de øvrige instrumenter foregår enkeltvis. Hver elev har 8 minutter om ugen. Det er ikke lang tid, men alligevel lykkes det mange - gennem en koncentreret øveindsats, at nå langt.

Ca. halvdelen af skolens elever modtager instrumentalundervisning året igennem.

I løbet af de fem år, vi har været her, er der kommet stadig flere elever, som kan spille på et eller flere instrumenter, i forvejen. Det er selvfølgelig en stimulerende udfordring for os lærere, men også for kammeraterne, kan det virke inspirerende, at se og høre en elev, der behersker et instrument. Det er dog stadig en særlig stor glæde for os, når helt musikuvante elever opdager, at de kan lære at spille på et instrument, eller synge - i kor - eller i musicalen. Det er også formålet med vores arbejde som undervisere, at alle kan få gode oplevelser indenfor musikken.

Førældredag med sang og musik.

Instrumentalundervisningen er grundlaget for vores *sammenspil*. På sammenspilsholdene findes både begyndere og øvede og her gælder det om, at holdet spiller sammen. Der er ikke tid til, at den enkelte kan få særundervisning på det instrument, han/hun spiller på.

Vi har både akustisk (instrumenter, der ikke bruger strøm) og elektisk sammenspil.

I fritiden er der en livlig aktivitet i musiklokallet. Alle de elever, som har taget *kørekort*, må benytte det eller de instrumenter, som de har fået kørekort til.

Når man »tager kørekort«, får man først en teoretisk/praktisk gennemgang af, hvordan instrumentet skal behandles. Den bliver normalt givet af en af os 4 lærere. Derefter er man oppe til en lille prøve, også ved læreren, hvor man viser, at man kan behandle instrumentet korrekt. Når vi forlanger, at de elever, som skal bruge musiklokalet, har »kørekort«, er det selvfølgelig fordi der er meget kostbart »grej«, som let kan ødelægges, i de forkerte hænder.

Kor er også et fast tilbud på skemaet. Afhængig af korsangernes formåen - har vi sunget fra en op til femstemmige sange.

Det eneste krav vi stiller til de elever, som vælger kor er, at de skal have lyst til at synge. Om de synger klokkerent, eller stemmen er ru og uøvet - det betyder mindre.

Korets størrelse har, igennem dets femårige levetid, vekslet i størrelse fra valgperiode til valgperiode: højst 45 medlemmer, og aldrig under 20.

Koret har i øvrigt den fornøjelse, at optræde ved forskellige lejligheder året igennem.

»Åbent hus«-dagen i september, er traditionelt første gang. Derefter følger bl.a. forældredage, julearrangement og sidste skoledag.

Når vi har instrumentalundervisning, sammenspil og kor, er det andres melodier og sange, som vi anvender.

Når vi har *Musical*, bygger vi det op helt fra bunden. Skriver og spiller selv alting frem.

Det er en lang, og til tider besværlig proces, men den medfører, at vi alle - både elever og lærere - får et helt specielt forhold til musicalen. den er vores egen - den bliver vores hjertebarn.

Vi har efterhånden fået 5 sådanne »hjertebørn«.

Den første hed »Glæde«, og blev »født« i 1984. Vi var knap 30 elever og 3 lærere (Mogens Krintel var med) på holdet.

»Glæde« var ikke en sammenhængende historie, men en række scener, der havde »Glæde« som fællestema.

Siden er der foregået en stadig udvikling af arbejdsform, musicalens indhold, teknikken (lys og lyd), lige som antallet af elever, der har valgt faget, er vokset støt fra år til år. I 1985 og 86 var vi på efterskole-tourne med vores musicals - »Lone fra Rødekro tager på efterskole« og »Gid jeg var«.

Vi kom og spillede - værtsskolen betalte så buslejen, og gav os forplejning.

I forbindelse med »Gid jeg var« tog musikerne og sangerne ud til »Red Hot« studiet i Give, og indspillede et kassettebånd, der blev solgt i ca 100 eksemplarer sidste skoledag.

Ninna Rasmussen var nu kommet med som lærer, og satte bl.a. sit præg på dansenumrene.

Hvis man vælger musical, må man være indstillet på, at for at det skal lykkes at skabe en musical - og det skal det - må der arbejdes hårdt.

Det fortæller vi eleverne, inden de vælger skema. Det vil koste sved og tårer, når der skal bruges fantasi, digtes, komponeres og - især - øves igen og igen.

Så er kortene lagt på bordet. Til gengæld mærker vi lærere, hvordan disciplinen, koncentrationen og sammenholdet på holdene vokser år for år.

Sådan har det været indtil nu.

Fælles for handlingen i vores musicals er, at der ikke er indbygget »stjerneroller« til elever. Alle elever vil gerne på scenen, og det skal de også have lov til. Derfor laves scenerne, så der ofte er mange »på gulvet« ad gangen.

De sidste to år har vi opført musical'en i vores egen hal, hvor scene og musik samt lys har kunnet stå fast, de sidste 3-4 uger op til premieren. Vi tager ikke på turne længere, det ville kræver flere busser. I stedet inviterer vi skoler, som så kommer og ser forestillingen, og får aftenkaffe inden de kører hjem. Musicalopførelserne falder altid sammen med både skriftlig og mundtlig eksamen. Det generer ikke vores elever, der - måske igennem deres optræden på de skrå brædder - er blevet vant til at skulle præstere en koncentreret indsats.

Til gengæld har vi oplevet, at nogle af de skoler vi inviterede til at komme, har sagt nej tak, fordi eleverne der var midt i eksamensperioden.

For overblikkets skyld, skal det nævnes, at mens godt 50 elever var med i 86-87 musicalen »Udstødt«, kom vi i 1988 op på 63 medvirkende og 4 lærere (Birthe Hansen, Jørgen Galsgaard og undertegnede). Musicalen hed »Jordens salt«.

63 elever er mange for et musicalhold. Det ville ikke gøre noget, hvis antallet faldt lidt næste gang.

Til gengæld glæder vi os over, at flere og flere kollegaer og værksteder hjælper med til at få forestillingen stablet på benene.

Der er - kort sagt - gang i musikken på Vandel Ungdomsskole. Heldigvis er det ikke på bekostning af andre fag. Vores elever er i det hele taget meget aktive, på mange forskellige områder, og på den måde falder musik ind i rækken af andre værkstedsfag, så vi her på skolen kan leve op til vores ide om, at give eleverne et alsidigt fagtilbud.

Kode 2.

GRINDSTEDVEJ 37 . 7184 VANDEL . TLF. (05) 88 50 33 . GIRO: 9 04 37 64
FORSTANDER: SVEND BUDDE

Vandel   Den   9.11.88.

Den 5. november 1948 åbnede Vandel Ungdomsskole sine døre for det første elevhold. Siden da har ca. 4000 elever haft fornøjelsen - også.

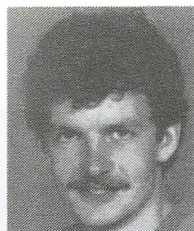
Vi udgiver jo normalt et månedsskrift, der fortæller om, hvad der aktuelt sker på vores skole, men hvert 5. år skriver vi et slags årsskrift - vi kalder det "Vandelbogen", hvor vi gør status over den forløbne 5-årsperiode og kikker lidt frem i tiden.

God fornøjelse med læsningen.

Med venlig hilsen
på skolens vegne
Svend Budde

Friluftaktiviteter - et fag på Vandel Ungdomsskole

Af Steffen Pedersen

Gennem de sidste par år har skolen tilbudt et valgfag under betegnelsen friluftsliv og fra dette skoleår har jeg som nyansat lærer påtaget mig at føre faget videre under navnet »friluftaktiviteter« eller »naturaktiviteter«.

Baggrunden for at tilbyde et sådant fag er mangeartet. Nogle af os er bekymrede for den tiltagende naturfremmedhed. Bekymringen angår også, at mange slet ikke er sig bevidst, at naturen er en del af vores tilværelse - en uundværlig del, som på mange måder ødelægges af vort højt teknologiske samfund.

Forholdet mellem mennesket og naturen har ændret sig meget gennem historien. Urmennesket levede *i naturen* - i feudaltiden levede bønderne *med naturen*, men i vort teknologiske samfund lever vi *af naturen*. Vi udnytter den og er sjældent i fysisk kontakt med den, trods øget fritid og øget behov for rekreation.

Ressourcemæssigt ligger der også en begrundelse for at tage friluftaktiviteter op. Den kraftige udbygning af idrætsanlæg vil høre 60'erne og 70'erne til. Fremover vil det af mange grunde være nødvendigt at se sig om efter andre udfoldelsesmuligheder, let tilgængelige og billige. Derfor må vi lære eleverne at benytte naturen som idræts- eller legeplads. Omvendt vil vi fremover i stigende grad opleve at idræts- og fritidslivet kommerialiseres gennem firmaer og mediers reklamer, tilskud og arrangementer. Friluftaktiviteter giver god mulighed for at overveje nødvendigheden og det ønskelige i denne udvikling.

Endvidere giver friluftaktiviteter mulighed for aktivitetsamvær på tværs af nogle skel og forestillinger, som traditionelt sættes i forbindelse med organiserede idrætter, hvad enten det er køns- eller aldersbestemte skel. Der er vidtrækkende muligheder for senere at bruge sine oplevelser i familien, bofællesskaber, beboergrupper eller foreninger.

I faget ligger der også et ønske om at give eleverne en større økologisk bevidsthed. Vi har som mennesker ansvar for et fremtidigt, uskadet og levende naturmiljø. Ophold og færden i naturen vil imødekomme de primære behov hos mennesket - rent luft, rent vand, god jord, fysisk-, psykisk- og

*Samvær, samtale
og samarbejde.*

social aktivitet, udfordring og udvikling eller sagt med andre ord - friluftsa-
ktiviteter er en aktivitet, der imødekommer vores behov for samtale, samvær
og samarbejde.

Men vi må ikke bevidstløst dyrke friluftsaaktiviteter så naturen overbelastes
og ødelægges.

Formålet med det nye fag er altså kort sagt at give eleverne nogle oplevelser i
naturen, som de senere kan bruge i det kommende fritidssamfund, hvor det
bliver nødvendigt at den enkelte selv evner at tage initiativ til indholdsrig
beskæftigelse.

For at beskrive faget rent praktisk fortælles her om fagets aktiviteter indtil nu. På skemaet er der afsat 3 klokke timer hver tirsdag, hvilket giver os mulighed for at tage væk fra skolen og besøge nogle af de skønne naturområder, som ligger i skolens umiddelbare nærhed. Ti elever valgte faget og var fulde af forventning, da vi den første dag startede på vores cykler på vej ned gennem Vejle Ådal til området, hvor Vejle Å og Egtved Å løber sammen. Her vandrede vi op på Runkenbjerg - den falske bakke midt i Vejle Ådal. Vi spiste vores medbragte kage, drak saft og fik talt om fagets muligheder. Senere har vi arbejdet med orienteringsløb, både på skolens område og i Frederikshåb plantage. Ugen efter gik turen til Engelsholm, hvor vi gik tur i den gamle skov - studerede forskellige træarter og snakkede om skoven ved efterårstid - og især var der lejlighed til at tale om hensigtsmæssig påklædning, idet vi oplevede en rigtig efterårsdag med regn og blæst. Fiskeri har også været et af emnerne. Vi fremstillede primitive fiskerredskaber til ålefiskeri - nærmere betegnet en tat og havde en dejlig tur til Omme Å om aftenen, også selvom vi ikke fangede noget denne gang. I fremtiden skal vi på besøg på naturskolen i Tørskind og her blandt andet fiske efter ørreder. Endvidere arbejder vi med en overnatningstur i det fri med bivuak-bygning og primitiv madlavning.

Når vinteren sætter ind er der igen andre muligheder. Vi har ski her på skolen og vi skal selvfølgelig på skiture, men der er også mulighed for isaktiviteter og orienteringsløbsaktiviteter.

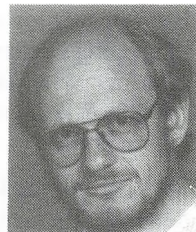
Af forureningsemner vil vi komme til at arbejde med skovdød og syreregn, samt forurening af vandløb.

Som det fremgår er aktivitetsmulighederne mangeartede og der er hele tiden nye muligheder. Eleverne var ved præsentationen meget motiverede og forventningsfulde, men på trods af en generelt vellykket start på faget, får man som lærer nogle overraskelser undervejs. Med alle de perspektiver, som ligger i faget, bliver man som lærer lidt skuffet over den aktivitetsfiksering som eleverne viser, forstået på den måde at eleverne kun går op i selve aktiviteten og ikke så meget stiller spørgsmål om hvorfor og hvad ideen er bag aktiviteten. Tit er den måde vi gør tingene på jo mere besværlig - vi cykler i stedet for at køre i bil, vi laver sommetider selv vores mad, vi kan godt være ude selvom det regner osv.

Til februar drager hele skolen til Norge en uge for at stå på ski, og her vil alle få en idræts- og naturoplevelse, som man vil huske længe, men også herhjemme vil vi forhåbentlig fortsat kunne opleve og leve i og med naturen. Mit håb er at faget - friluftaktiviteter - vil være en fast bestanddel af valgfagene på Vandel Ungdomsskole, da faget indeholder mange aspekter og perspektiver, som eleverne i fremtiden kan tænke over og få brug for.

Om EDB på Vandel Ungdomsskole

Af Finn Wilkens

For fem år siden sluttede jeg min EDB-artikel med at skrive, at det kunne være spændende at se, hvad skolen havde af EDB i 1988.

I de mellemliggende fem år er priserne faldet drastisk samtidig med, at præstationerne er tidoblede eller mere. Det går i hvert fald hurtigere end Seoul under olympiaden - og så uden doping!

I dag koster en PC af den mest almindelige slags omkring kr. 9.000,00 med skærm, dansk tastatur og 32Mb harddisk til opbevaring af ca 18.000 sider A4-tekst. Med en hurtigere processor (hjernen) koster den typisk 24.000,00, men så er den også med mindst 40 Mb harddisk, sort-hvid skærm i A4-størrelse og stor opløsning (så man kan se en hel side på en gang) og hertil kan man få en laserprinter til andre 20.000,00, som kan udskrive i bogtrykskvalitet. Tekstbehandlingsprogrammer er nu således udbyggede, at de kan medtage tegninger, man selv har kreeret; ved at føre en lille sort cerutkasse (en scanner) hen over et foto, kan man minsandten overføre billedet til skærmen og dermed få det udskrevet i samme kvalitet. Sådanne tekstbehandlinger hedder på dansk datatryk - eller Desktop Publishing. De meget frie skolers kursussekretariat bruger sådan noget til at trykke deres kursushæfte med. En scanner og et godt DTP-program kan fås for omkring 6.000,00.

Nå! For to år siden anskaffede Svend sig en Olivetti computer til skolens administration, og den har en 20Mb harddisk, grøn skærm og en matrixprinter (den skriver med ni nåle, derfor kan man se det enkelte bogstav opbygget af punkter) - for 50.000,00!

Med andre ord går udviklingen på dette område hurtig. Vi skriver på to elektriske skrivemaskiner på lærerværelset her i året for skolens 40-års jubilæum, men det ligger i luften, at når de skal pensioneres, maskinerne altså, må vi konservative efterskolelærere nok se i øjnene, at vi lige så godt kan få et datatrykanlæg, der i parentes bemærket er nemt at betjene, det tager alleneftals ikke længere tid at lære end de sidste og nyeste elektriske skrivemaskiner.

Skal eleverne så ikke have nogen?

Eleverne har lov at medbringe deres egne computere på skolen, og de mødes så en gang imellem i et klasseværelse, hvor deres udstyr står i et skab. Igen i år er der stiftet en computerklub, denne gang med strenge regler, som bl.a. indebærer, at hensigten med klubben skal være at lære at programmere og ikke at spille.

Men jeg er imod faget datalære. At lære at programmere kan kun være spændende for de mennesker, der frivilligt giver sig i kast med det. Derfor skal det ikke være et obligatorisk fag for alle elever, så skulle de også have traktørkørekort eller moderne barnepleje (jeg ved ikke, om det hedder sådan, men jeg forestiller mig, at gammeldags barnepleje er helt yt!).

Om computeren så ad åre også kan blive inddraget i undervisningen må stå hen i det uvisse. Til at hente oplysninger fra egne og fremmede databaser, evt. over telefonnettet, er den fremragende. Den er et særdeles anvendeligt værktøj. Såfremt man ønsker at frembringe videnskabelige, tekniske tegninger over eks. printkredse, fysikforsøg, modeller af både dette og hint. Med en scanner kan man hente tekster og tegninger fra andre bøger, der således kan gemmes på disk og udprintes.

Opgaver, stile og skriftligt materiale i det hele taget vil formentlig ad åre være naturligt at aflevere på en diskette, eller hur???

Imens vi venter, hygger vi os lidt, med en beretning fra det virkelige liv...

I det forløbne år skete der det, at Birthe tilfældigt kom forbi computerklassen en aften ved 19-tiden. Man sad netop og var påbegyndt et spændende eventyrspil, og det var derfor naturligt at bede Birthe sætte sig ned og kigge på. Og Birthe, som altid har et godt hjerte til eleverne, tænkte: nå, ja, hvis de nu så gerne vil...

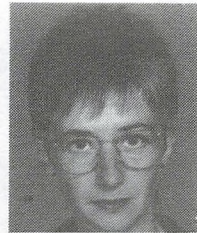
Længe efter sengetid måtte hendes vagtkolleger hente hende og nænsomt bortfjerne hende fra spillet, som i den grad havde bjergetaget hende. Hun har ikke siden turdet nærme sig rummet.

At moderne teknik ikke stiller sig hindrende i vejen for fantasiens udvikling og kreativ foretagsomhed er helt overraskende, ikke?

Værkstederne

Af Hans Rasmussen, Marie Iskov og Anne Merete Olsen

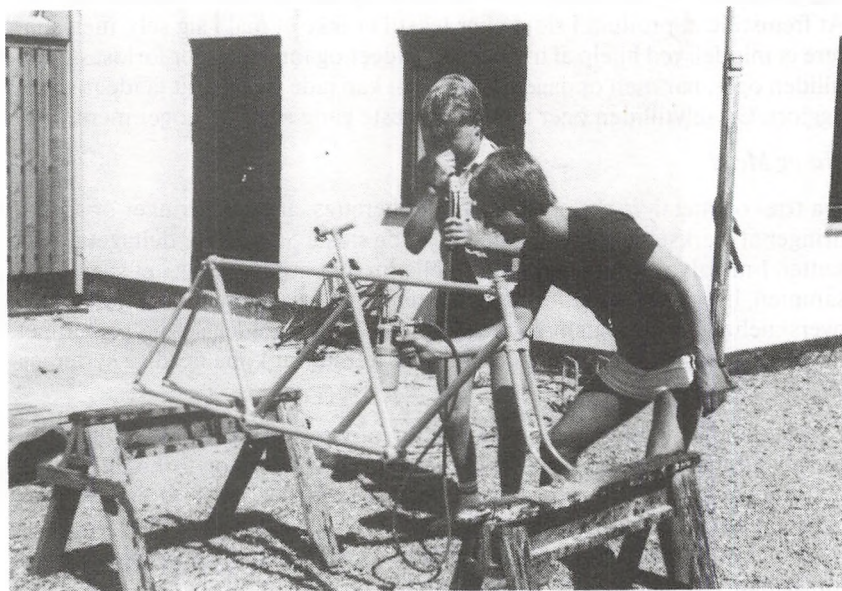
Fra værkstedsfonten skal der også berettes lidt. Værkstedernes fysiske rammer udvikler sig hele tiden og vi håber da også, at vi i højere og højere grad formår at leve op til de forpligtelser, vores plads i skolebilledet fordrer.

Som fag i en fagrække på en »bred« og uspecialiseret skole som Vandel Ungdomsskole, er det naturligvis ikke værkstedsfagenes opgave at uddanne »minihåndværkere« med specifikke faglige kvalifikationer på ganske bestemte områder. Tvært imod er det i første række vores opgave, som vi også har formuleret det i vores nyskrevne skoleplan, at skabe mulighed for at *opleve glæden* ved at skabe noget med hænderne. Vi er her, fordi den praktiske udfoldelse og udvikling er en uundværlig del af et menneskeværdigt liv. At fremstille et produkt i sløjd eller tekstil er ikke et mål i sig selv, men snarere et middel, ved hjælp af hvilket nogle ideer og forestillinger forløses. Selvtilliden øges, når man opdager, at det godt kan lade sig gøre at få ideer virkeliggjort. Og selvtilliden øger modet til næste gang at turde noget mere.

Træ og Metal

Fra træ- og metal-værkstederne kan det berettes, at de ændringer og forbedringer af værkstederne som nogle af jer de sidste 5 - 6 år har deltaget i, fortsætter. I metalværkstedet er det aktuelle projekt at få »svejset« et svejserum sammen, ligesom vi også fortsat arbejder på at organisere al værktøj i åbne, overskuelige og hensigtsmæssige systemer. Vi fastholder stadig princippet om, selv at designe og fremstille tingene - fremfor at købe færdige systemer. Thi selvgjort er velgjort!

I træsløjd er vi i gang med en renovation af vores maskinpark. Vi har bl.a. fået ny afretter/tykkelseshøvl, lavet nyt rundsavs-system og forbedret sikkerhedsanordningerne på vores drejebænke. Som det næst forestående er omorganiseringen og istandsættelsen af vores arbejdsborde. Her regner vi med at gå endnu et skridt bort fra de traditionelle kolonnebænke til fordel for forskellige andre former for arbejdsborde.

Med hensyn til aktiviteten og samværet i værkstederne er en stadig udvikling af et klubsystem gennem de sidste 2 år det absolut mest spændende. Sidste skoleår startede der, mestendels på elevinitiativ, en værkstedsforening som etablerede sig med både »bestyrelse« og »pedeller« på de 3 værksteder: cykel, træ og metal. Klubben udsprang sådan set af en for lærere og elever fælles utilfredshed med oprydning, materiale- og værktøjsforbrug. Klubben viste sig efterhånden så ansvarsbevidst og effektiv, at dens indflydelsesområde helt selvfølgelig bredte sig ind over de dispositionsmæssige og økonomiske afgørelser, som lærerne hidtil traf - næsten helt alene.

En lignende udvikling er allerede igang i dette skoleår, og jeg mener, at det tilføjer værkstedsområdet en god og meget spændende dimension.

Tekstil

Siden årsskriftet i 1983 udkom, er der sket allehånde i tekstillokalet. Efter at vi nedlagde Store Vest, begyndte ombygningen af hele den del af skolen. Alt det, der før var værelser, blev forandret til ét stort lokale. Tekstil kunne sagtens bruge det hele, men en del af det store rum skulle også kunne fungere

som almindeligt klasselokale. Vi løste problemet således, at rummet blev delt i to ved hjælp af en flot glasvæg, som Kresten er mester for. Om formiddagen bruges den ene del af lokalet så som almindelig klasseværelse og om eftermiddagen fungerer det hele som tekstillokale. Det gamle badeværelse på Store Vest blev ændret til et farve/batik rum.

Lokalet fungerer godt. Det er dejligt at være i og dejligt at undervise i. I fritiden benyttes lokalet også flittigt. En lille gruppe af elever - for det meste piger - har altid deres faste gang i tekstil. Her er der mulighed for at sidde i fred og ro og nørkle. Noget, som jeg tror, er godt. I en tid hvor det at have »fart på« efterhånden er blevet et mål i sig selv, gør det ikke noget, at nogle af de unge opdager, at det faktisk kan være dejligt at sidde stille og arbejde koncentreret med hænderne og synke lidt ind i sig selv.

Hvordan visionerne er for håndarbejdsfaget fremover? Ja, efter at vævning har fået fast plads på skemaet, kan pladsen godt blive trang deroppe. Når alle 8 væve er stillet op, skal man kante sig omkring for at komme frem og tilbage. Så hvis vi med årene kunne få plads til en vævestue....

Madlavning

Alle, som har fået en rundvisning på vores skole, og som har set vores skolekøkken, vil give mig ret i, at dette lokale trænger til en voldsom ansigtsløftning. Jeg drømmer om en gang at få mulighed for at indrette et skolekøkken, som ligner et ganske almindeligt parcelhus-køkken - dog uden opvaskemaskine - og med plads til flere end i et en-familiekøkken.

Undervisningen i madlavning ligger på et plan, hvor alle kan være med, hvor alle kan opleve, at de selv kan fremstille mad, som er ernæringsmæssigt forsvarligt, og som smager godt. Vi gør noget ud af at dække bordet pænt og spise sammen i en hyggelig atmosfære. I flere og flere hjem går udviklingen i retning af, at ikke engang måltiderne er samlende for familien, og det er en udvikling, som jeg agter at gøre mit til at standse.

På min ønskeseddel står altså et hyggeligt køkken med rødterne gardiner, potteplanter osv. - og klinisk rensat for microbølgeovne og andre fast food-hjælpemidler.

Min nye trøje

Da jeg for godt to år siden sagde mit arbejde op som systemplanlægger og edb-skoleleder i et kæmpestort edb-service-bureau i Vejle, for at blive efter-skolelærer i Vandel, var der mange, der rystede på hovedet. Netop på det tidspunkt vandrede 2-300 lærere fra skolerne over i den private sektor, ofte edb-sektoren, om måneden!

Let overdrevet kan man sige, at jeg fik den dobbelte arbejdstid til den halve løn, så det er jo fint.

Ganske alvorligt vil jeg dog hellere sige, at det jeg laver nu er mere vigtigt, for flere. Den viden, jeg formidlede før, havde nytteværdi for folk i deres arbejde - nu kan jeg få lov til at formidle noget, der er »livs-vigtigt«, altså har værdi for nogens levemåde og livsindhold.

Udgangspunktet for at kunne formidle noget af betydning for livet er, at man skal holde af. Hvis ikke vi holder af vores elever, hvis ikke de betyder noget for os, så kan vi ikke nå dem, hverken med ord eller handling - vi kan ikke engang forstå dem!

»...han har aldrig levet, som klog på det er blevet, han først ej havde kær...« står der i et salmevers jeg kan, og så enkelt er det. Uden hengivenhed når vi intet. Stærkest mærker vi hengivenheden, når eleverne skal herfra - når de hulkende falder hinanden og os om halsen, men også når de, som for nylig, vender tilbage til skolen til elevmødet.

En tidligere elev kom ved den lejlighed og forærede mig en dejlig strikket trøje, med en regnbue og en hvid due på brystet. »Her er den trøje, jeg lovede dig for to år siden!«

Tak for trøjen, Lene - den luner!

Lars Houbak

»Friheden forpligter«

Af Edith Vindelev og Pelle Fogh

I sidste årsskrift skrev vi en artikel, der hed »Farvel til folkeskolen - Goddag til Efterskolen«. Anledningen var naturligvis, at vi netop det år havde skiftet job.

Nu er der så gået 5 år, og tiden er måske moden til at »filosofere« lidt over vores tid som efterskolelærere. Vel at mærke efterskolelærer på Vandel Ungdomsskole. For vi har jo erfaret, at efterskole er mange ting. Der findes ikke to skoler i landet, der er ens. Heldigvis havnede vi på den absolut bedste efterskole i Danmark.

Her på Vandel Ungdomsskole levnes der næppe mulighed for at være upersonlig. Gang på gang i vort møde med eleverne, i samarbejde med kolleger, i hjemmet osv. stilles der krav om din personlige mening, din holdning, og dit engagement, Du bliver nødt til at tage stilling og forholde dig personligt til dine omgivelser.

Det er faktisk meget krævende - mere end vi regnede med - og det har medført en stor personlig udvikling, som vi naturligvis ikke kunne forudse, og som forhåbentlig langt fra er afsluttet.

Tilværelsen ses i et andet lys. Det har givet anledning til mange overvejelser og fornyelser af værdisæt og normer.

Vi oplever i allerhøjeste grad en sammenhæng i tilværelsen - i dagligdagen - skole - hjem - elever - kolleger - familie. Alt og alle er gennemsyret af dette fællesskab: Vandel Ungdomsskole.

Vi føler, at der gives udstrakt frihed på skolen, og denne frihed medfører, at man bliver ansvarlig.

Vi har bemærket, at vi ofte overfor familie og venner, kalder skolen for »bedriften«. Vi har det åbenbart som en landbrugsfamilie i forhold til ejendom og besætning.

Friheden giver os mulighed, men også forpligtelser og ansvar.

Vi har lært, at et skoleår har sine højdepunkter. Vi kan bedre overskue, hvornår det koster mange kræfter, og i hvilke perioder vi har mulighed for at puste ud og samle os.

Vi har lært at kende rytmen. Det er således ikke så vanskeligt længere at sige »Goddag« og »Farvel« til et elevhold. Vi ved jo nok, at der venter os nye og spændende oplevelser næste år - også.

En »ny-gammel« -elev spurgte os forleden: »Jamen savner I os slet ikke?« »Nej«, måtte vi svare, for det gør vi faktisk ikke. Et nyt skoleår med nye elever er i fuld gang, så.... »Vi savner jer ikke, men mange af jer vil vi altid huske.«

Da vi kom på Vandel for 5 år siden, følte vi voldsomt, at skolen udgjorde sin egen by i byen. Heldigvis er der i den forløbne periode sket en markant ændring. Vi synes, at vi på mange måder er blevet en del af byen - sognet. Skolen og lærerne bliver brugt i mange sammenhænge, vi er bedre til at komme ud og blande os, og når vi -skolen - inviterer (gymnastik, musical, skolekredsmøder m.m.), så kommer der mange lokale folk. Det er glædeligt.

Naturligvis kan det være hårdt at være efterskolelærer. Det ville være løgn, hvis vi påstod andet. Men friheden og ansvaret er så stærke elementer på vores skole. De er drivkraften bag hele værket - og så kan man jo meget!

Her handler det ikke om timetalsopgørelser og 11-timersregel. Her handler det om, hvilken skole vi kan og vil lave sammen. Her handler det om, hvad vi vil.

Brev

Anja Egedius Sørensen, årg. 87/88

Da jeg blev bedt om at skrive dette indlæg, tænkte jeg først på at sige nej. Det er jo næsten umuligt at udtrykke, hvad jeg har »fået ud af« at gå på efterskole!

Nu er jeg så alligevel sprunget ud i at skrive dette brev - og det er lige netop en af de ting, jeg lærte på V.U. - at springe ud i noget nyt. Nogle gange gik det godt, og andre gange blev de nye ting noget af en nedtur, men jeg lærte i hvert fald at tage de fleste ting, som de kom.

Hvad har jeg så fået med hjem fra V.U. (ud over ca. 1 million billeder, breve, et par noget mislykkede sutsko, musicalbåndet m.m.)? Ja, det er jo ikke de helt vilde materielle goder, jeg fik med hjem; til gengæld fik jeg en masse menneskelige værdier. Jeg lærte en masse om sammenhold og kammeratskab, om glæder, sorger, problemer, følelser... Ja, jeg kunne blive ved i det uendelige.

Noget af det vigtigste var nok at dele glæder og sorger med andre, og at kunne glæde sig på andres vegne.

Noget andet (måske endnu vigtigere) var, at vi selv skulle prøve at løse de problemer, der opstod. Selvfølgelig var det ikke altid, det lykkedes, og så måtte lærerne jo hjælpe, men for det meste fik vi da talt ud om tingene selv.

Nu, hvor jeg har fået V.U. lidt på afstand, er de fleste af mine minder ret lyserøde. Men jeg kan da udmærket godt huske, at der også skete en del dårlige ting, og at jeg somme tider var træt af V.U. Det kan godt ærgre mig lidt her bagefter, at jeg ikke bare lod tingene ske og fik det bedste ud af alting. Det prøver jeg så til gengæld på nu.

Alt i alt vil jeg nok mene, at jeg blev mere moden af at gå på V.U. Jeg lærte til dels at klare mig selv og at leve livet her og nu, så godt det kan lade sig gøre.

Brev

Marianne Friis Hansen, arg. 84/85

Jeg havde i 1984-85 den fornøjelse at være elev på V.U. Et dejligt år, hvor jeg blev revet væk fra folkeskolens faste rammer og kastet ud i en masse dejlige oplevelser! Jeg oplevede hurtigt et sammenhold, der kom til at betyde meget for mig.

Sammenhold gør én stærk, og man får lyst til at komme videre - prøve noget nyt! Specielt teater vandt min interesse. Før jeg tog på efterskole, havde jeg aldrig forestillet mig at stå på en scene og samtidig ha' det skægt. Jeg blev klogere (hvor utroligt det end lyder)! - Det viste sig at blive et af højdepunkterne i ugens løb, når der stod »Musical« på skemaet.

Jeg fandt også hurtigt ud af, at lærerne ikke var nogle individer, jeg mødte fra 8-15 og dermed slut. De var nogle hyggelige mennesker, som vi kunne snakke med.

Jeg mærkede også, at min tålmodighed blev rimelig stor. Det var ligesom en nødvendighed for at kunne være sammen med så mange mennesker 24 timer i døgnet.

Pludselig var det hele slut. Den lille, trygge verden brast. Det var svært, men vi skulle jo videre. Heldigvis har jeg stadig kontakt med 5-6 stykker. Det er dejligt at mødes et par gange om året og opleve, at vi stadig kan have det skægt sammen!

Jeg må indrømme, at jeg ofte savner efterskolemiljøet. Da det ligesom er en umulighed at genopleve, håber jeg på at få tid og råd til et højskoleophold til næste efterår. Der møder jeg sikkert en masse rare mennesker, som igen giver én lyst til at prøve nye og spændende ting...

Vandel Ungdomsskoles undervisningsplan - 1988

Ved forstanderskifte samt i øvrigt hver 4-5 år afkræves vi af direktoratet for folkeoplysningen mv. en undervisningsplan, der skal indeholde: Skolens formål, beskrivelse af skolens elevgruppe, formål og indhold af hvert enkelt fag, typisk uge- og års-plan, elevernes timetal, kostskolearbejdets tilrettelæggelse samt elevers og læreres deltagelse i rengøring, vedl. køkkenarbejde mv.

I den offentlige skole - folkeskolen - har man øverst folkeskoleloven herunder udformes i de enkelte kommuner undervisningsplaner, der præciserer forhold vedrørende undervisning og skoledrift i kommunen.

Hos os i efterskolerne er forholdene ganske anderledes. Vores »øverste lov: Loven om folkehøjskoler, landbrugsskoler, husholdningsskoler og efterskoler siger blot os, at vi skal være skoler for de 14-18 årige, indrettet som kostskoler, der giver eleverne en *almendannende undervisning*.

Mellem denne lovgivning og vores egen skole findes ingen instanser. Dvs. at vores skoleplan udformes af os selv: Skolekreds, bestyrelse, forstander, lærerråd og vi kunne, hvis vi ønskede det, også inddrage eleverne i dette arbejde.

Her på Vandel Ungdomsskole har vi valgt at lave planen efter følgende recept: Faglærere og faglærergupper udformer selv formål og indholdsbeskrivelse af deres fag eller fagområde. Selvfølgelig skal al virksomhed på skolen være i overensstemmelse med vedtægternes formålsformulering, men der ligger en sund proces deri, at den enkelte underviser selv skal formulere sig modsat den offentlige skole, hvor den enkelte underviser kan læse i en læseplan, hvilket indhold, der skal lægges i faget.

Når uv-planen er udarbejdet og godkendt i lærerrådet forelægges planen til godkendelse i skolens bestyrelse, der jo repræsenterer skolens bagland = skolekredsen

Herefter sendes planen til vort direktorat, der pt. har sæde i Kulturministeriet.

I dette efterår har vi netop færdiggjort en undervisningsplan 1988. Da planen fylder 15-20 sider, vil vi ikke bringe hele planen her i dette skrift, men nøjes med følgende afsnit: Skolens formål, skolens elevgruppe, oversigt over fagtilbudet, typisk ugeplan, årsplan, kostskolearbejdets tilrettelæggelse.

Typisk ugeplan

SKEMA:

Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Tider
8. fys 9. dan 10. dan	8. mat 9.a mat 9.b 10. mat	8. dan 9.a fys fys 10. dan	8. mat 9.a dan 9.b mat 10. mat	8. dan 9. dan 9.b mat 10.u tys 10.g eng Prak. arb.	8.15- 9.00 10.u fys
8. dan 9. dan 10. dan	8. eng 9.a mat 9.b fys 10. mat	8. eng 9.a dan 9.b mat 10. mat	8. dan 9.a fys 9.b mat 10. dan	8. dan 9. dan 10.u fys 10.u tys 10.g eng Prak. arb.	9.10- 9.55
8. mat 9.a eng 9.b mat 10.u ² eng 10.u ² tys 10.g fys Formning	8. dan 9.a dan 9.b tys 10. dan	8. tys 9.a mat 9.b eng 10.u eng fransk 10.g tys Planter	8. fys 9.a tys 9.b dan 10. dan	8. tys 9.a mat 9.b eng 10.u eng fransk 10.g tys Planter	10.15- 11.00
8. mat 9.a fys 9.b eng 10.u eng Fransk 10.g tys Fodbold Psykologi	8. dan 9.a tys 9.b dan 10.u fys 10.u tys 10.g eng Sammenspil	8. eng 9.a eng 9.b tys 10.u ² eng 10.u ² tys 10.g fys Fodbold	8. fys 9.a eng 9.b dan 10. dan	8. mat 9.a mat 9.b fys 10.u mat Textil Psykologi	11.10- 11.55
MIDDAGSPAUSE 11.55-13.30					
Fortæll. I Revy Fodbold Spring Maskinskrivn. Instrument uv.	Fortæll. II Gymnastik I	Lærermøde Rengøring	Fortæll. I Gymnastik II	Fortæll. II Gymnastik I	14.35 15.00 15.20 16.00 16.35 17.40
8. tys 9.a tys 10.u fys 10.u tys Trædrejning Hockey Badminton Maskinskrivn.	Metalsløjde Keramik Skind/læder Textil Foto Volley Natur Spring Psykologi	Husgruppe Møde	Trædrejning Badminton Strikning Skak 9.b tys 10.u ² eng 10.u ² tys 10.g fys	Husgruppe Møde Fælles sangtime	
Friluftsliv Elektronik Madlavning Bogart Musical	Ole Opfinder Vævning Fodbold Psykologi Foto Jazz-gym. Billedformn.	Gymnastik II Fodbold Tegning Plader Guitar uv Judo Træsøjde Basket Tegning/grafik Tryk på Løbetid Jagttegn	Motorlære Korsang Tøj Slagbold Foto Kursus I		

Ovennævnte skema er anvendt i foråret 1988 over en periode på 10 uger.

Kommentarer til ugeprogrammet i øvrigt:

Hver dags program indledes med morgenmad kl. 7.00-7.30, rengøring kl. 7.30-7.50 og morgen-samling kl. 7.50-8.15

Efter det skemalagte program aftensmad kl. 17.45-18.15, stilletid kl. 18.15-19.00, aftensarr./besøg, aftenskaffe kl. 21.15 og godnat kl. 22.30.

Årsplan

En gennemgang af skoleåret 1987/88 - uge for uge:

- Uge 32 Startuge
- Uge 33-35 Almindelige skoleuger
- Uge 36 Lejrskole uden for Vandel Ungdomsskole
- Uge 37-38 Almindelige skoleuger
- Uge 39 Historieemneuge på Vandel Ungdomsskole
- Uge 41-41 Almindelige skoleuger
- Uge 42-43 Efterårsferie og/eller Erhvervspraktikuge(r) - skolen lukket
- Uge 44-46 Almindelige skoleuger
- Uge 47 Samtidsorienteringsuge på Vandel Ungdomsskole
- Uge 48-51 Almindelige skoleuger
- Uge 52-53 Juleferie - skolen lukket
- Uge 1-3 Almindelige skoleuger
- Uge 4 Emneuge med kunstnere som gæstelærere på Vandel Ungdomsskole
- Uge 5-8 Almindelige skoleuger
- Uge 9 Ekskursioner til Paris, Prag, Berlin eller Hovden
- Uge 10-12 Almindelige skoleuger
- Uge 13 Påskeferie - skolen lukket
- Uge 14-17 Almindelige skoleuger
- Uge 18 Uge med alternativt skema på grund af Folkeskolens afgangsprøver
- Uge 19-20 Almindeligt skema
- Uge 21-23 Alternativt skema på grund af prøver og afslutning

Elevernes ugentlige min./max. timetal

Max. 40 timer/uge - min. 35 timer/uge.

1 time = en lektion à 45 minutter.

Kostskolearbejdets tilrettelæggelse

Vi betragter weekenden som en væsentlig del af efterskoleopholdet og kræver, at eleverne skal have prøvet mindst én skoleweekend inden efterårsferien.

Vi tilstræber, at der i weekendprogrammet er mindst et fælles programpunkt både lørdag og søndag, men i øvrigt er det op til de to weekendvagtledere hvilket indhold weekenden får.

Almindeligvis danner spisetiderne rammen om weekenden således:

Kl. 9.30-10.30 »Mokost« = morgenmad + frokost

Kl. 10.30-17.00 En god, lang dag til disposition (kaffe undervejs)

Kl. 17.00 Aftensmad

Kl. 20.00 Aftenskaffe

Nedenstående følger to programmer fra typiske weekends, den ene dog præget af at være den første weekend efter åbningen for tilmeldingen til skoleåret 89/90, idet eleverne tager sig af alle rundvisninger på skolen.

Weekendprogram 13.-14. februar 1988:

Lørdag

11.15 Svømmehal i Billund.

Vi cykler derud eller går en lang tur i solskinnet.

14.30 Kaffe.

15.00 Formning/tekstil/træ/metal og cykelværksted.

19.30 Vi leger allesammen i hallen.

20.45 Aftenskaffe og hygge i opholdsstuen.

21.30 Film i TV.

23.00 Måneskinstur. herefter godnat.

Søndag

12.00 Spring.

14.00 Vi holder søndag i opholdsstuen.

15.00 Volley i Hallen/Badminton.

18.00 Dartturnering.

16.00-20.00 Besøgsordning.

Weekendprogram 9.-10. april 1988:

Lørdag

10.30 Weekendmøde.

12.30 Kursis I: Gymnastik for byens børn 14.00-17.00.

13.30 Rundvisning (Jakob og Tue).

- 14.00 Kaffe
Rundvisninger ved Tue og Linette, Peter G. og Otto, Tina T. og Line K.
- 16.00 Rundvisninger ved Jakob og Peter K., Dorthé og Hanne J.
- 17.00 Aftensmad.
- 20.00 Kaffe og hygge ved Rasmus og Tue, Hanne J. og Mette.
- 22.30 Måneskinstur.
- 24.00 Godnat.

Søndag

- 11.00 Svømning
- 12.00 Basket
- 13.00 Rundvisninger ved Lotte E. og Tina M., Mette L.J. og Pernille.
- 14.00 Kaffe
- 15.30 Fælles i opholdsstuen og lidt kor.
- 17.00 Aftensmad
- 18.00 Rundvisninger ved Anita og Lars B., Søren og Claus H.
- 20.00 Kaffe.

Elever på skolen de sidste ti weekends 1987/88

- 3.-5 juni: 80 elever
- 28.-29. maj: 51 elever (musical-træning)
- 21.-23. maj (pinse): 8 elever
- 14.-15. maj: 24 elever
- 6.-8. maj: 36 elever
- 29. april-1. maj (bededag): 6 elever
- 23.-24. april: 38 elever
- 15.-17. april: 23 elever
- 8.-10. april: 56 elever
- Påskeferie - skolen lukket
- 19.-20. marts: 71 elever (gymnastikopvisning).
- i alt 10 weekends: 393 elever, 39,1 elever i gennemsnit.

Skolens formålsparagraf

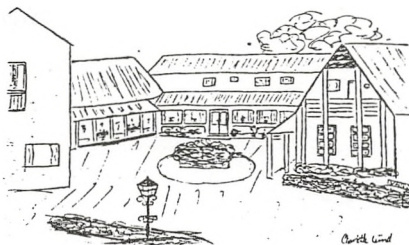
Skolens formål, der er formuleret og vedtaget af skolens generalforsamling i 1983, lyder således:

Formålet med skolen her har været og er at holde skole ud fra et dansk, kristent livssyn, bygget på Grundtvigs tanker om ungdom og undervisning, og hvor vi vil prøve at vise eleverne de værdier, vi har i vor kristne og folkelige kulturarv.

Det er vor tro, at der i ungdommen ligger gemt en masse muligheder - at en sund og livskraftig ungsom er Danmarks fremtid.

At holde skole vil sige at opelske sansen for de værdier, der kan bære og give livet indhold og kalde på den enkeltes evne til at tage stilling, tage ansvar og forstå fællesskabets betydning.

Gennem sang, fortælling, historie, litteratur m.m., vil vi gerne føre de unge ind i noget, som kan modne og give forståelse for livet omkring dem - lige som de gennem samvær i undervisning og fritid må fornemme betydningen af fællesskab, hensyntagen til andre i dagligdagen og forståelse og tolerance overfor dem, der er anderledes. Den enkelte er med til at skabe og danne samfundet, derfor må vi overfor de unge pege på det positive og værdifulde i tilværelsen gennem undervisningen - uden dog at putte dem i bås - hverken religiøst eller politisk, men opdrage dem til selvstændigt tænkende mennesker, der har et ansvar både for sig selv og andre.

Skolens elevgruppe

Skolen har plads til 106 elever pt fordelt som følger: 58 piger og 48 drenge - 15 elever på 8. årgang, 35 elever på 9. årgang og 56 elever på 10. årgang.

Skolen henvender sig til et bredt udsnit af alle 14-18 årige. Vi ønsker ikke at være en skole med et speciale, men lægger vægt på, at de kreative aktiviteter har gode muligheder; eller sagt på en anden måde: vi ønsker at være en parallel til den grundtvigske folkehøjskole med fortælling, folkelig gymnastik og mange musisk/kreative fagtilbud.

Desuden lægger vi vægt på, at eleverne i vid udstrækning er medbestemmende og medansvarlig for, at fritiden får et positivt indhold.

Oversigt over fagtilbud

Obligatoriske fællesfag, ej prøveforberedende: Fortælltimer, sang, morgensamling, gymnastik, fællesmødetime.

Obligatoriske, prøveforberedende fag: Dansk, regning.

Valgfrie, prøveforberedende fag: Engelsk, tysk, fransk, fysik, jagttegn, knaltertørekort.

Valgfrie, ej prøveforberedende fag: Trædrejning, metalsløj, træsløj, motorlære, Ole Opfinder, foto, tekstil strikning, madlavning elektronik, formning, keramik, billedformning, tegning/grafik, tegning, basketball, hockey, håndbold, bordtennis, badminton, volleyball, springgymnastik, rytmisk gym./jazz, akrobatik, forberedelses kursus 1, judo, cykelgeografi, orienteringsløb løbetid, sammenspil, kor, klaver -uv, guitar -uv, drama, musical, teater, film »Bogart«, maskinskrivning, psykologi, revy/plader jeg kan lide, planter ude og inde, tryk på, friluftsliv, slagbold, skind/læder, natur, tøj, vævning, skak.

Svend Budde

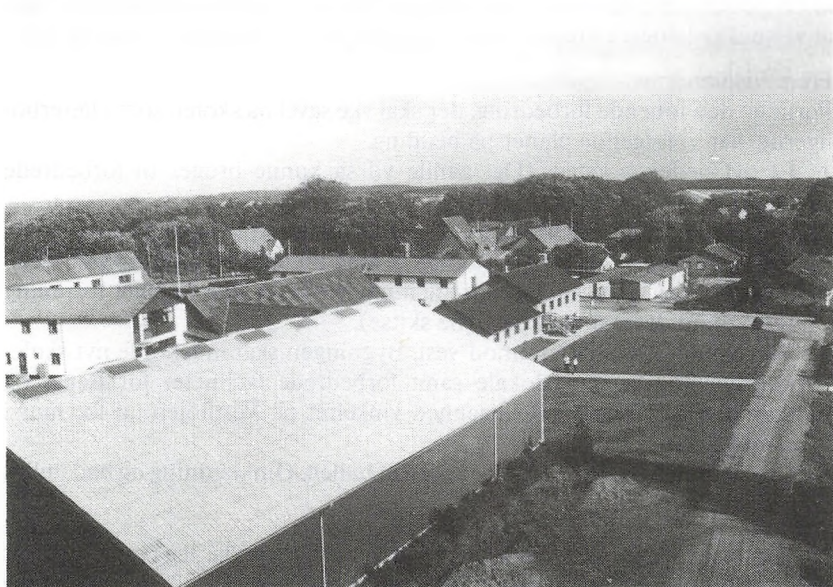
Vandel Ungdomsskoles bygninger

Som det ses af skitserne er der sket en hel del i de sidste fem år på det bygningsmæssige område.

I 1984 fik vi den længe ønskede idrætshal, og den er vi med rette stolte af. Den kostede dengang 1,4 mill. kr. med inventar og alle former for tilslutninger mv. Målene er 23×31 m og den har en håndboldbane i fuld bredde, fire badmintonbaner, to volleyballer på tværs eller én på langs, to basketbaner og endelig en tennisbane. I disse dage er vi i gang med en sidebygning til idrætshallen, hvor der indrettes redskabsrum, musiklokale og opholdsareal med toiletter.

Palle og Ediths lærerbolig, Grindstedvej 43 er blevet udvidet med ca. 40 m^2 , så der er plads til dem alle seks plus en ung pige.

Vi har i de forløbne fem år købt to lærerboliger: Grindstedvej 49, som vi kort tid efter købet udvidede; her bor Anne Merete Olsen med mand og barn. Samt Grindstedvej 26, hvor lærer Lars Houbak bor med sin Marianne.

En dag, Bodil ikke var hjemme kravlede jeg op i halmfyrets 18 m skorsten med et kamera.

Sammenbygningsprojektet skal forbinde disse bygninger.

Den mest revolutionerende nyskabelse er nok halmfyret, der er en akkumuleringskedel med et varmelager på 100.000 liter vand. Det er en bekostelig sag at ændre vores varmforsyning så radikalt (ca. 1 mill. kr.), men jeg tror, at vi vil komme til at mærke det positivt på den måde, at vi vil kunne tillade os at bruge lidt mere varme, og så synes jeg da også, at det er væsentligt at vide, at vi nu ikke længere bruger af den sparsomme og forurenende olie og koks.

Fremtidsplanerne:

Foruden den løbende forbedring, der skal ske såvel på skolen som i lærerboligerne, har vi følgende planer på bedding.

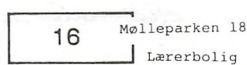
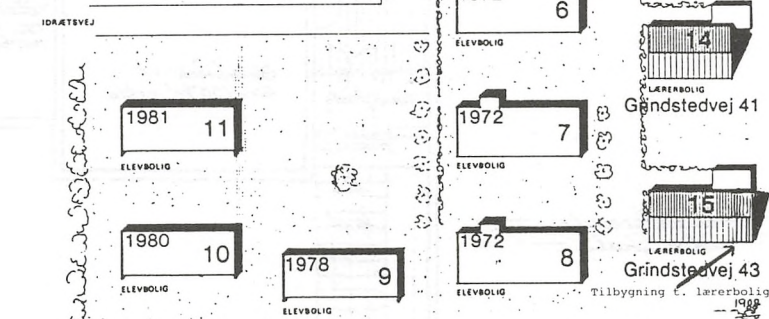
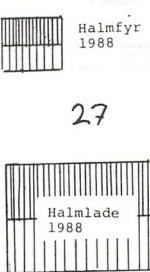
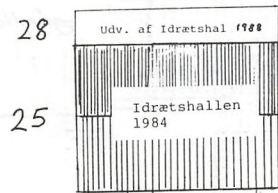
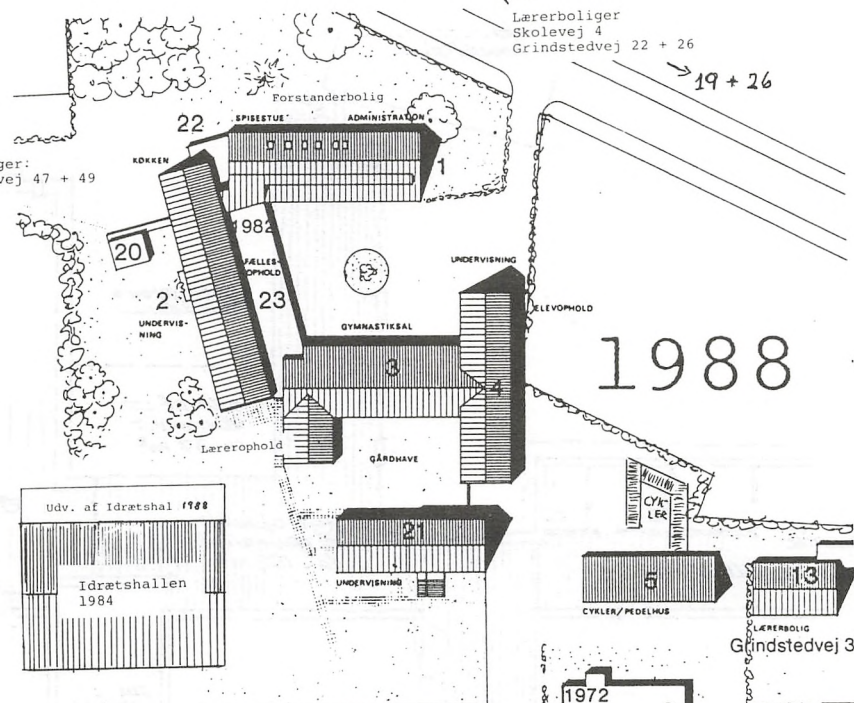
1. Et nyt pedelværksted. (Det gamle vil så kunne bruges til forbedrede værkstedsfaciliteter i øvrigt).
2. Et stort sammenbygningsprojekt, der forbinder Vestfløjen med hallen og værkstedsfløjen. Sammenbygningen skal indeholde samlingsal, udvidelse af lærerværelset, forbedrede muligheder for foto og/eller formning samt opholdsareal med pejs. (Se skitse).
3. Tilbygning til vestfløjen imod vest. Bygningen skal indeholde nyt skolekøkken, undervisningslokale samt forbedrede faciliteter for Bente og damerne i køkkenet. (Beliggenhed vinkelret på Vestfløjen ud for mur i skolekøkken).
4. En svømmehal eller -sal på sydsiden af hallen. Omklædning og bad fælles med hallen.

Nu kommer tingene jo nok ikke til at ske så hurtigt endda. Jeg regner med, at pkt. 1 er overstået inden næste Vandelbog skal skrives. Pkt. 2 og 3 regner jeg med, at vi er i gang med at realisere om 5 år. Og pkt. 4 skal bare klares inden jeg går på pension.

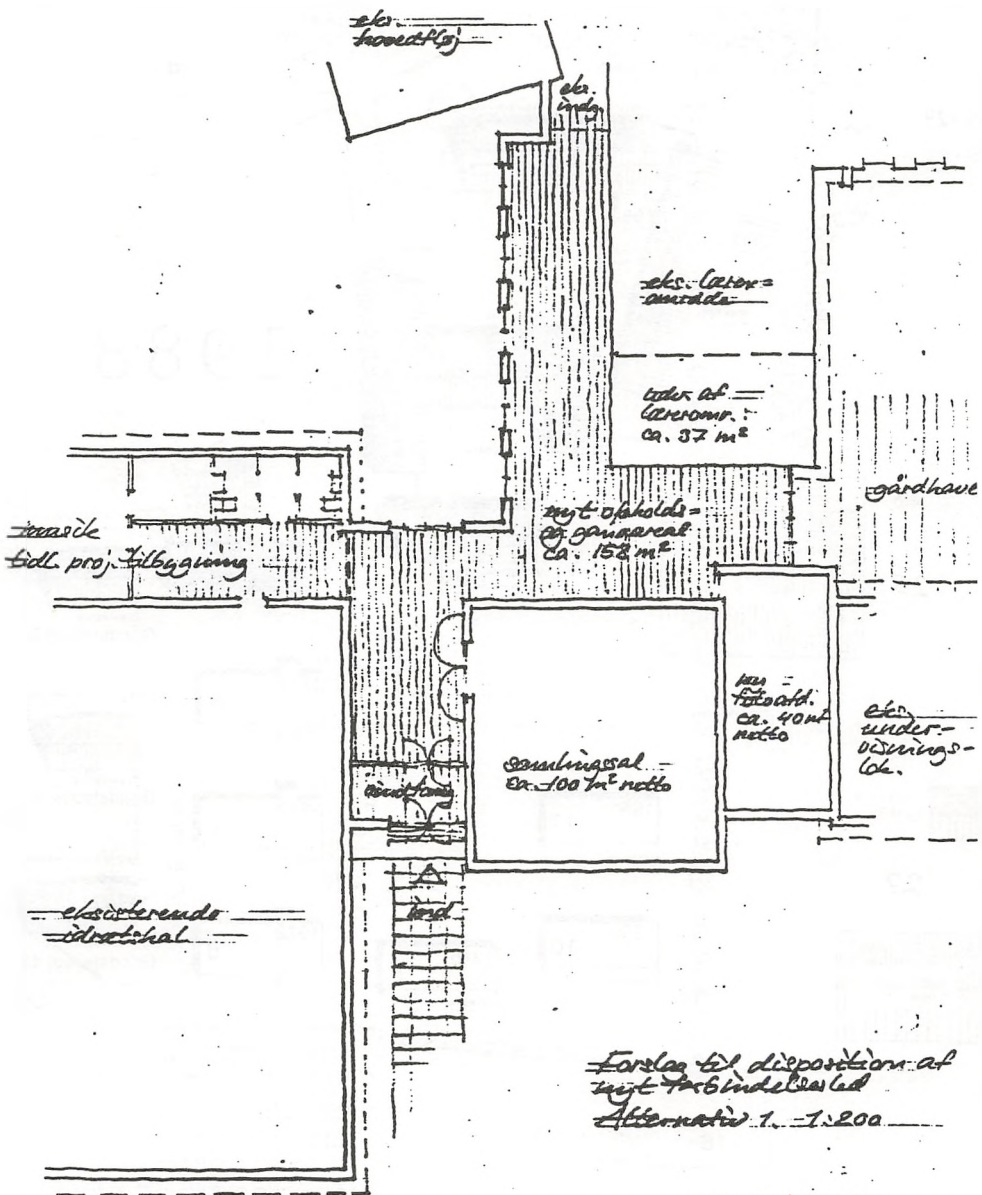
Svend Budde

17+24
 ← Lærerboliger:
 Grindstedvej 47 + 49

18
 Lærerboliger
 Skolevej 4
 Grindstedvej 22 + 26
 → 19 + 26

- Bygningerne med mndr. i de sidste 5 år.
- Hovedbygningen opført 1917
  - Forstanderbolig indrettet 1984
  - Vestfløjen opført 1957, Textillokale 1985.
  - Sydfløjen opført 1918
  - Østfløjen opført 1961
samt alle værelser renoveret 1986
  - Pedelværksted og cykelskur
cykelskur udv. 1988
  - 6, 7 & 8. Elevhuse til daglig kaldet hus 1, 2 & 3
Busene fik nye tagkonstruktioner i 1986
  - 9, 10 & 11. Elevhuse til daglig kaldet hus 4, 5 & 6
  - 13, 14, 15, 16, 17, 18 og 19 - Lærerboliger.
  - Køkkens viktualierum
  - Værkstedsgården, opført 1981
  - Køkkenet, opført 1977.
  - Opholdsstuen, opført 1987.
  - Lærerbolig købt Grindstedvej 49 i 1984
boligen blev udvidet i 1986
  - Idrætshal opført 1984
  - Lærerbolig købt Grindstedvej 26 i 1987
  - Halmfyr og -lade opført 1988
  - Udvidelse til idrætshal opført 1988
indeholder redskabsrum, musiklokalet, toiletter
og opholdsareal.

L.C. JOHANNSENs
TEGNESTUE aps
 KLØVERVEJ 10, 7190 BILLUND
 TLF. 05-33 88 88

Medarbejderne på VU

Den forløbne 5-års periode må betegnes som meget stabil, men selvfølgelig har der været nogle udskiftninger.

Jeg vil her koncentrere mig om de ansigter, som ikke længere er med i den efterfølgende række af personer, der i dag figurerer på lønningslisten.

Dagny Kristensen tog sin afsked 1.12.83, efter at have virket på skolen i en menneskealder. Helbredet bestemte, at hun måtte forlade pladsen nogle år før end forventet. I dag bor Dagny på Skolevej 2, altså lige på den anden side af vejen. Vi har derfor fornøjelsen at se hende her på skolen næsten hver dag.

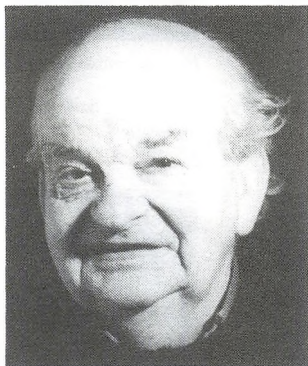
Efter 9 års virke + 1 års orlov valgte Holger Christensen at sige farvel til Vandel Ungdomsskole. Han bor nu hjemme i Give og er lærer i folkeskolen i Brande. Vi håber, at han må finde sig tilpas i sin nye tilværelse, og at han ofte må finde vejen til Vandel for at besøge os.

Jeg vil sammenfattende sige tak til både Dagny og Holger. De levede så fuldt og helt deres liv for skolen og dens elever; måske så stærkt, at det var derfor, at deres tid på VU blev kortere, end jeg havde regnet med.

På rengøringsområdet er der kun Dora tilbage, idet Anne Louise Pausgård og Jenny Madsen i den forløbne periode er gået på pension. De er ikke blevet erstattet med nye hjælpere idet det nu er elever og lærere, der klarer det meste af rengøringen.

Gamle Kristian eller Kristian-pedel, der nu er 83 år, er i dag på plejehjemmet i Nørup, så der mangler jo et kendt og elsket ansigt her på skolen. Vi håber dog, at han i mange år endnu vil glæde os ved et besøg engang imellem.

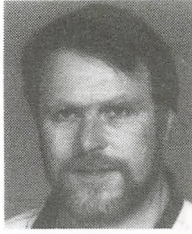
Svend

*Et kendt og elsket
ansigt på VU.*

*Grethe Byrgiel, lærer på VU siden 1. august 1969.
Fag: dansk, engelsk, historie.*

*Leif Byrgiel, lærer på VU siden 1. august 1969.
Orlov i skoleåret 88/89.*

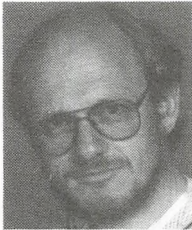
*Leif Egon Hansen, lærer på VU siden 1. august 1972.
Fag: matematik, fysik, elektronik, idrætsfag.*

*Birthe Hansen, lærer på VU siden 1. august 1974.
Fag: dansk, historie, engelsk, forrningsfag.*

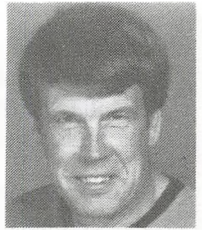
*Mogens Krintel, lærer på VU siden 1. august 1976.
Fag: matematik, fysik, teater, foto, radio.*

*Finn Wilkens, lærer på VU siden 1. august 1977.
Fag: dansk, tysk, psykologi, judo.*

*Bodil Budde, lærer på VU siden 1. august 1978.
Fag: dansk, historie, fortælle timer, sang.*

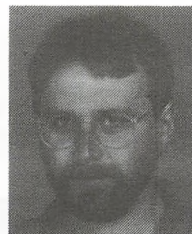
*Svend Budde, lærer på VU siden 1. august 1978.
forstander siden 1. januar 1988.
Fag: fortælle timer, fysik.*

*Anne Merete Olsen, lærer på VU siden oktober 1981.
Fag: dansk, historie, tysk, husgerning.*

*Marie Iskov, lærer på VU siden 1. august 1982.
Fag: tysk, fransk, handarbejdsfag.*

*Hans Rasmussen, lærer på VU siden 1. august 1982.
Fag: regning, fysik, tysk, værkstedsfag.*

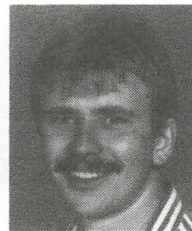
*Edith Vindelev, lærer på VU siden 1. august 1983.
Fag: regning, dramatik, kor, samspil, sang.*

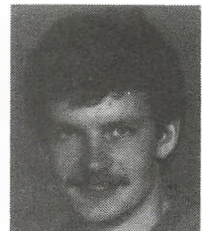
*Palle Fogh, lærer på VU siden 1. august 1983.
Fag: dansk, samspil, kor, idrætsfag, historie.*

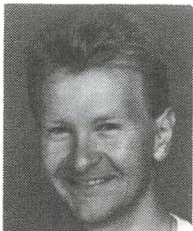
*Ninna A. Rasmussen, lærer på VU siden 1. august 1985.
Fag: gymnastik, engelsk, historie, idrætsfag.*

*Lars Houbak, lærer på VU siden 1. august 1986.
Fag: gymnastik, regning, engelsk, historie.*

*Steffen Pedersen, lærer på VU siden 1. august 1988.
Fag: regning, fysik, friluftsliv, idrætsfag.*

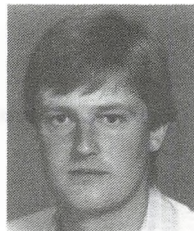
*Jan Zeppelin Pedersen, arsvikar
1988/89.
Fag: dansk, musik, historie, medie*

*Tove Petersen har passet skolens
kontor siden 1. januar 1967.*

*Egon Poulsen ansat som pedel
siden 1. august 1973.*

*Kristen Hedegard Madsen,
pedelmedhjælper siden
1. november 1982.*

*Bente Kloster Jensen ansat
som økonomia siden 1. juli 1973.*

*Anna Sørensen i køkkenet
siden 1. november 1962.*

*Meta Lindbæk i køkkenet
siden 1. november 1971.*

*Anna Grethe Pedersen i køkkenet
siden 1. marts 1975.*

*Elly Larsson i køkkenet
siden 1. august 1983.*

*Tove Lomholt i køkkenet
siden 1. maj 1987.*

*Dora Andresen, rengøringen
siden 1. juni 1978.*

*Rasiah Selvakanthan,
ansat på arbejdsprøvnig i efter-
året 1988. Pedelmedhjælper.*

